

Bildande av Södra Sutarebo naturreservat i Halmstads kommun.

Länsstyrelsens beslut

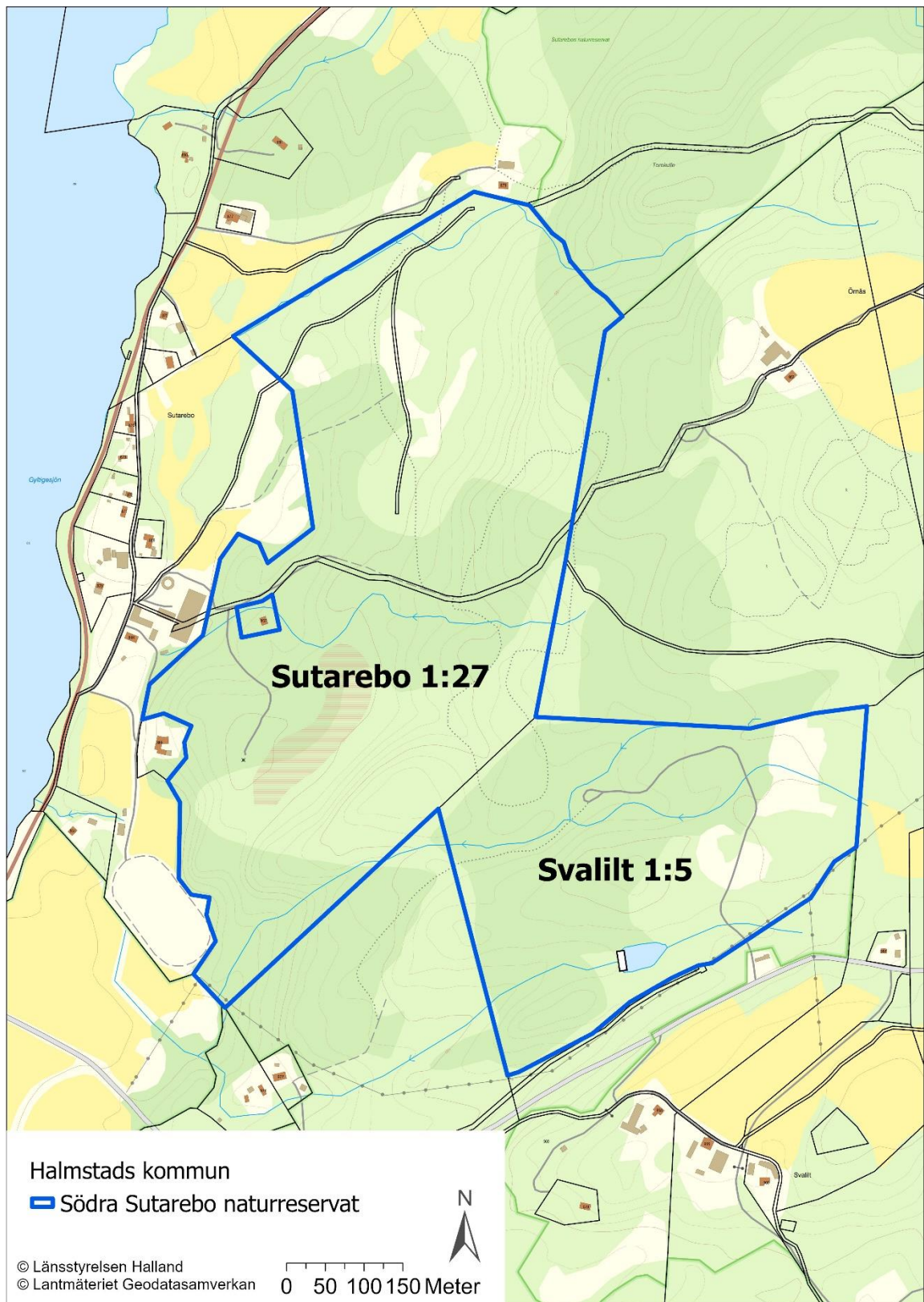
Länsstyrelsen i Hallands län beslutar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (MB) att förklara det område som avgränsas av blå heldragen linje på nedanstående karta som naturreservat, med syfte, skäl och föreskrifter enligt nedan.

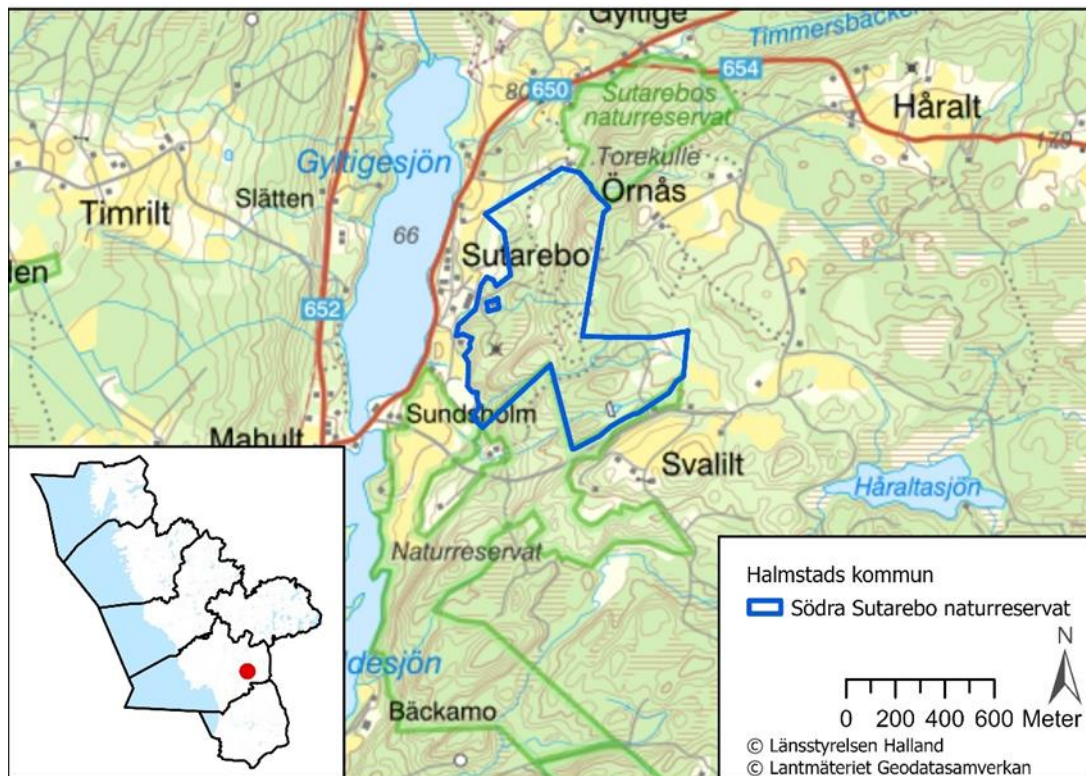
Reservatets gränser ska märkas ut i fält och dess namn ska vara Södra Sutarebo naturreservat.

För att uppnå och tillgodose syftet med naturreservatet ska de föreskrifter gälla, som anges nedan med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ samt 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken mm.

I enlighet med 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställer Länsstyrelsen bifogad skötselplan (bilaga 1).

Beslutet riktar sig till var och en, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet.

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att långsiktigt vårda, bevara och nyskapa värdefulla naturmiljöer samt att skydda och återställa livsmiljöer för skyddsvärda arter. Ädellövskogar, lövsumpskogar, bäckar, hagmarker och en naturlig hydrologi ska gynnas i naturreservatet. Naturreservatets skogar ska bevara och utveckla strukturer och funktioner som är viktiga för skyddsvärda arter, såsom hög, kontinuerlig tillgång på död ved i olika nedbrytningsstadier, gamla eller senvuxna träd samt olikåldrighet i trädsiktet. Skogsmiljöer ska bevaras och utvecklas både genom fri utveckling och genom naturvårdande skötselinsatser. Naturreservatets bäckar ska bevara och utveckla strukturer och funktioner som är viktiga för skyddsvärd bottenfauna. Bäckarna ska vara omgivna av lövskog, ha en naturlig hydrologi och god vattenkvalitet. Bäckmiljöerna ska främst bevaras och utvecklas genom fri utveckling men också med naturvårdande skötselinsatser. Naturreservatets betesmarker ska vårdas så att det finns vidkroniga äldre träd, bärande buskar och träd, solbelyst död ved och rikligt med nektarproducerande blommor. Naturreservatet ska vara tillgängligt för rekreation och friluftsliv i den mån områdets biologiska värden inte hotas.

Syftet skall nås genom att:

- betesmarkerna hävdas med naturvårdsinriktad beteshävd,
- land- och vattenmiljöerna skyddas mot exploatering och produktionsskogsbruk,
- ädellöv- och sumpskogar sköts med naturvårdsinriktade åtgärder för att på sikt utvecklas mot ett naturskogsliknande tillstånd med en naturlig intern dynamik och kontinuerligt stort innehåll av gamla träd och död ved. Skogsbete kan vara aktuellt i delar av området,
- gran avvecklas och röjs fortlöpande,
- solitära ädellövträd som bedöms påverkas negativt av igenväxning friställs,
- ädellövträd sås, planteras och hägnas mot viltbete,
- bevara och utveckla livsmiljöer knutna till vattendragen,
- ringbarkning och veteranisering kan genomföras,
- skötsel som syftar till att bevara eller restaurera brynmiljöer kan genomföras,
- främmande arter bekämpas,
- inte transportera ut någon form av lövved från skogen,
- information om områdets naturvärden tillgängliggörs och anläggningar för friluftslivet iordningställs och underhålls,
- området i övrigt lämnas för fri utveckling så att mängden död ved och inslaget av gamla träd ökar,
- nya kunskaper om hotade och hänsynskrävande arter och naturtyper beaktas i skötseln av reservatet.

Skälen för beslutet

Området utgörs i huvudsak av blandade lövskogar och ingår i ett större sammanhängande lövskogsområde (bok-, ek- och alsumpskog) där intilliggande delar redan är skyddade genom naturreservaten Sutarebo och Sundsholm. Betydande delar är antingen nyckelbiotoper eller område av naturvärde enligt Skogsstyrelsens klassificeringar eller bäckar med höga naturvärden (dessa ingår i

2024-12-09

511-8533-2020

länets strategi för skydd av sötvattensmiljöer och ingår i ett område klassat som nationellt värdefullt vatten).

Gamla ekar och bokar, högstubbar, lågor, spärrgreniga träd och alsocklar är exempel på inslag som erbjuder livsmiljöer för en rad hotade och rödlistade arter, framför allt svampar, lavar och mossor. Bäckmiljöerna med små vattenfall, översilad mark, block och död lövved är dessutom värdefulla för limniska arter i bottenfaunan.

Naturvärdena påverkas negativt av skogsbruksåtgärder som avverkning och gallring, av fysisk exploatering samt av konkurrens från gran och främmande arter.

De viktigaste åtgärderna för att bevara naturvärdena är att skydda området, hålla efter gran samt att frihugga kring en del ädellövträd.

Föreskrifter

A. Med stöd av 7 kap. 5 § MB, om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden inom reservat, är det utöver vad som annars gäller förbjudet att inom området:

1. uppföra byggnad, anordning eller anläggning med undantag för jaktorn i områden markerade på karta 1,
2. uppföra mast eller antenn samt anlägga luft- eller markledning,
3. anlägga väg,
4. borra, spränga, schakta, gräva, muddra, markbearbeta eller bedriva täkt,
5. dika, dämna, dikesrensa eller utföra annan åtgärd som kan påverka områdets hydrologi. Med Länsstyrelsens tillstånd är det dock tillåtet att underhålla dike enligt bestämmelserna i 11 kap. 17 § miljöbalken under förutsättning att diket är lagligt anlagt,
6. anordna upplag, tippa eller fylla ut,
7. kalka, gödsla eller sprida bekämpningsmedel,
8. bedriva skogsbruk eller i annat syfte avverka, gallra, röja, föryngra skog eller på annat sätt påverka vegetationen,
9. ta bort eller upparbeta dött träd, vindfälle eller döda grövre grenar,
10. utfodra vilt och använda åtel med undantag för åtel i områden markerade på karta 1,
11. framföra motordrivet fordon annat än på väg markerade på karta 1,
12. ta bort eller skada stengärdesgård, odlingsröse eller annan kulturlämning,
13. sätta upp tavla, affisch, skylt eller göra inskrift samt att
14. plöja, harva eller på annat sätt bryta vegetationstäcket.

2024-12-09

511-8533-2020

Dessutom är det förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd:

15. anordna lägerverksamhet, tävlingar eller andra arrangemang,
16. inplantera för området främmande arter,
17. bygga ut eller ändra befintlig byggnad, anordning eller annan anläggning,
18. utföra undersökningar som innebär markering, insamling, fångst eller annan påverkan på naturmiljön. Detta krav om tillstånd gäller dock inte vid insamling och dödande av ryggradslösa djur om insamlingen krävs för att en säker artbestämning ska kunna ske, den görs manuellt genom plockning, håvning eller motsvarande (alltså ej med fällor) och den görs utan att bark, ved eller andra substrat skadas,
19. lägga i eller flytta grus, sten eller block i vattendragen.

Ovanstående föreskrifter ska inte utgöra hinder för:

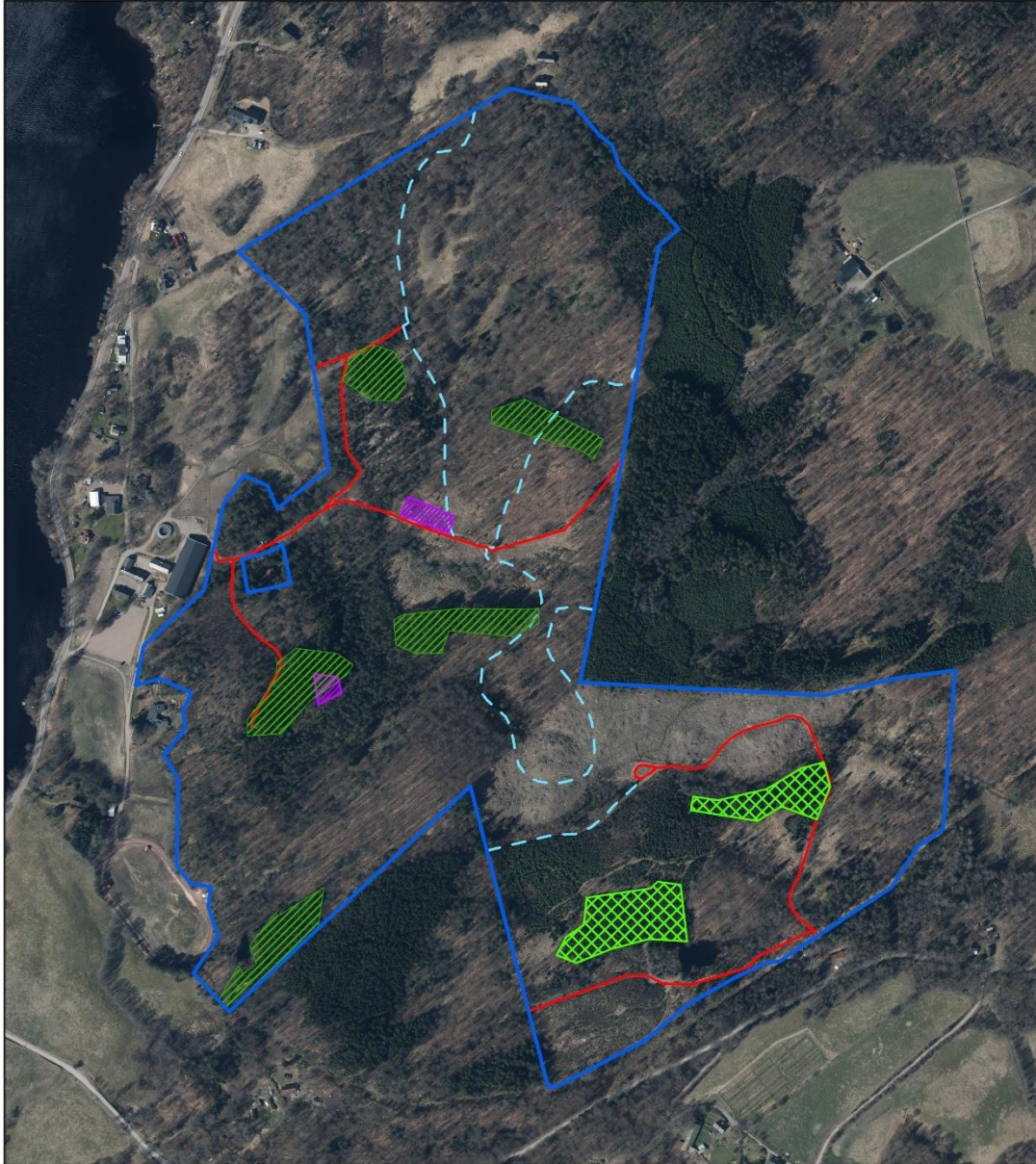
- a) förvaltaren av naturreservatet, eller den som förvaltaren uppdrar åt, att vidta de åtgärder som behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet och som framgår av föreskrifterna B 1-10,
- b) underhåll av de stigar och vägar som markerats på karta 1 under förutsättning att:
 - inget material tillförs området som kan innehålla för området främmande arter eller förorenade ämnen,
 - överskottsmassor och överblivet material forslas ut ur naturreservatet,
- c) akuta reparationsåtgärder¹ på ledningar. Undantaget omfattar inte förebyggande röjning av ledningsgator, planerat byte, flytt av ledningar eller andra åtgärder som kan planeras. Vid åtgärderna ska skador på mark, stigar, stängsel och friluftsanordningar undvikas, men om de uppstår ska de återställas så fort som möjligt,
- d) undantag av ledningar inklusive ledningsgator, inkluderat ledning och ledningsgator som ingår i ett elektroniskt kommunikationsnät, under förutsättning att:
 - markskador minimeras och eventuellt uppkomna skador repareras,
 - inget material tillförs området som kan innehålla för området främmande arter eller förorenade ämnen,
 - överskottsmassor och överblivet material forslas ut ur naturreservatet,
 - åtgärder genomförs under perioden 1 september – 31 mars (såvida åtgärden

¹ Vid drift, underhåll och akuta reparationer får motordrivna maskiner och fordon köras och parkeras i, till och från ledningsgatan, inklusive Teracom AB:s anläggning. Träd och buskar får fällas och beskäras i ledningsgatan i den utsträckning som krävs för elsäkerheten. Länsstyrelsen upplyser om att det kan finnas träd med höga naturvärden i ledningsgatan, varför en noggrann bedömning bör göras av hur mycket åtgärder som är nödvändiga.

2024-12-09

511-8533-2020

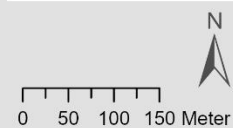
- ej är av akut natur eller att åtgärden inte rimligtvis kan utföras under angiven period),
- en, hassel, nypon, slån, apel och hagtorn ska sparas om de inte utgör hinder för elsäkerheten eller ledningsunderhåll,
 - framkomlighet på stigar inte har försämrats när arbetet har avslutats,
 - informationsskyltar sätts upp vid reservatets parkeringsplatser innan åtgärder påbörjas, om åtgärderna tar minst två dagar. Dessa ska innehålla information om vad som görs och telefonnummer till kontaktperson. Skyltarna ska tas ner direkt efter det att åtgärden avslutats.
- e) jakträttsinnehavare att använda motordrivet fordon för uttransport av älg, hjort, rådjur och vildsvin i enlighet med terrängkörningsbestämmelserna, dock inte körning på fuktig mark eller inom 20 meter från vattendrag.
- f) snitsling och skyltning vid jakt under förutsättning att dessa avlägsnas senast ett dygn efter avslutad jakt,
- g) jakt på skadat vilt och eftersök av skadat vilt,
- h) markägaren att avverka gran i områden markerade på karta 1 samt att transportera ut virket. Avverkning måste ske senast 2030 på områdena på Sutarebo 1:27. Granskogen får gallras och på annat sätt skötas fram till att avverkningen är gjord,
- i) markägaren att avverka gran i områden markerade på karta 1 samt att transportera ut virket. Avverkning måste ske senast 2050 på områdena på Svalilt 1:5. Granskogen får gallras och på annat sätt skötas fram till att avverkningen är gjord,
- j) nedtagning av grenar som sträcker sig över åkermark och att kapa träd som fallit över åkermark eller väg. All ved ska flyttas till reservatet,
- k) Daniel Svensson har rätt att ha en tipi eller tält på Sutarebo 1:27 så länge som Plattvärmväxlarservice AB är markägare och Daniel Svensson är ägare av Plattvärmväxlarservice,
- l) underhåll av befintliga dammar och dammvallar.
- m) Teracom AB att uppföra och bibehålla mast, stationshus samt annan för verksamheten erforderlig utrustning vid sin anläggning för elektronisk kommunikation. Teracom AB att inhägna anläggningen samt utfärda förbud för allmänheten att beträda området inklusive rätt att skylta i erforderlig omfattning. Teracom AB att avverka och röja träd som kan skada anläggningen i erforderlig omfattning.

Karta 1. Hänvisning till A-föreskrifter samt undantag
Södra Sutarebo naturreservat, Halmstads kommun

- Område som berörs av undantag från föreskrifterna A1 & A10
- Område som berörs av undantag h)
- Område som berörs av undantag i)
- Väg som berörs av undantag från föreskriften A11 & undantag b)
- Stig som berörs av undantag b)
- Södra Sutarebo naturreservat

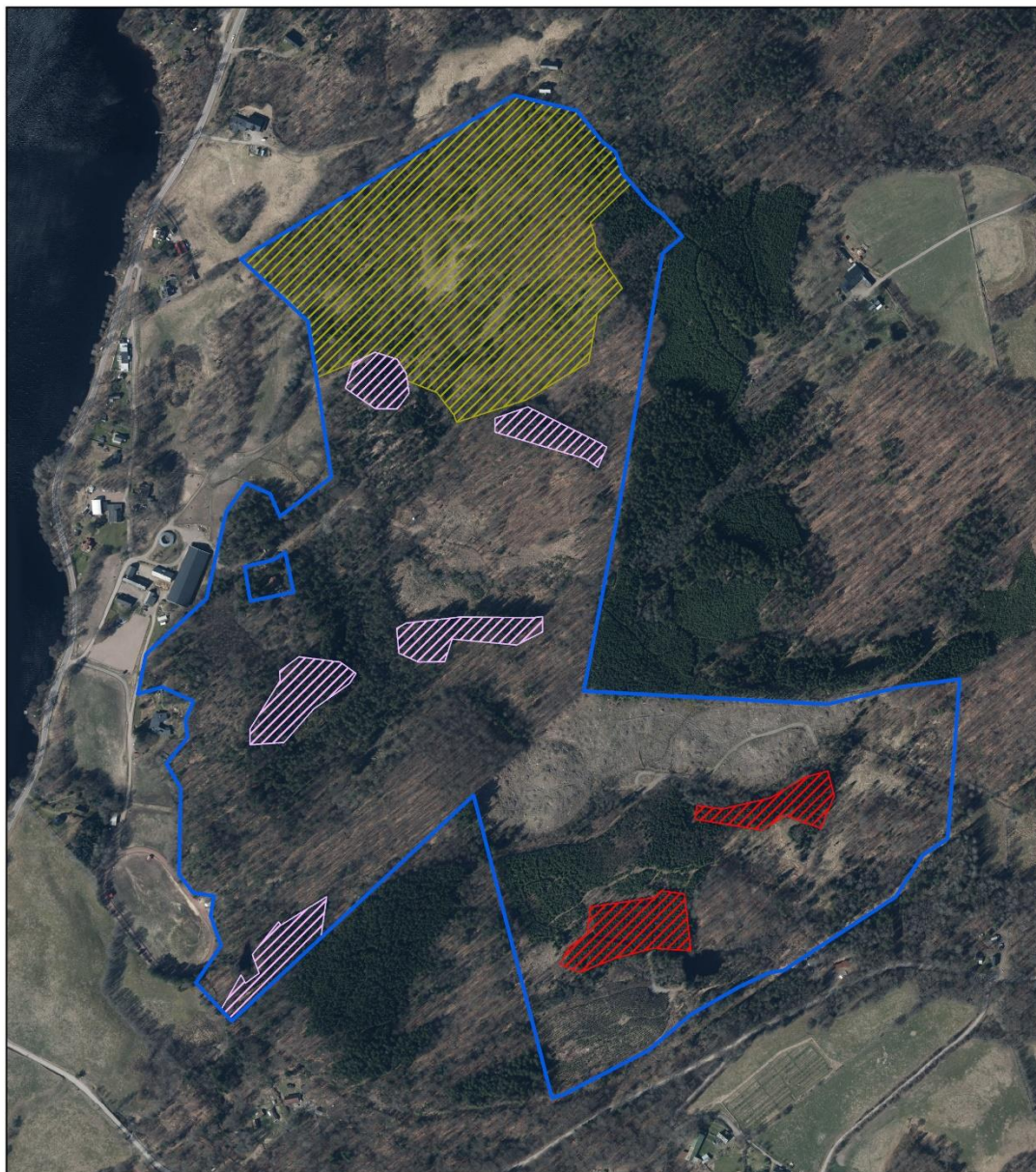
© Länsstyrelsen Halland
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

2024-12-09

511-8533-2020

B. För att tillgodose syftet med reservatet förpliktigas med stöd av 7 kap. 6 § MB ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheten att tåla åtgärder inom området enligt följande:

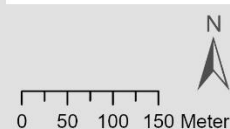
1. utmärkning av naturreservatets gräns enligt Naturvårdsverkets anvisningar,
2. anläggning och underhåll av friluftsanordningar exempelvis parkeringsplats, toaletter, markerade stigar och informationsskyltar,
3. naturvårdande avverkning av gran från och med 2031 i områdena markerade på karta 2,
4. naturvårdande avverkning av gran från och med 2051 i områden markerade på karta 2,
5. naturvårdande skötsel i form av fällning, röjning, ringbarkning, veteranisering, sådd, plantering, hägning, markberedning, hyggesbränning och skapande av högstubbar, lågor och hålträd i hela reservatet,
6. betesdrift, stängsling och hamling i område markerat på karta 2,
7. hydrologiska återställningsåtgärder som utrivning av damm på Sutarebo 1:27, samt byte av vägtrummor och igenläggning av diken i hela reservatet,
8. bekämpning av främmande arter,
9. utsättning av hotade arter där utsättningar krävs för att stärka artens möjlighet till långsiktig överlevnad i länet samt,
10. undersökningar och dokumentation av friluftsliv, mark, vatten samt växt- svamp- och djurliv.

Karta 2. Hänvisning till B-föreskrifter
Södra Sutarebo naturreservat, Halmstads kommun

- Område som berörs av föreskriften B3
- Område som berörs av föreskriften B4
- Område som berörs av föreskriften B6
- Södra Sutarebo naturreservat

© Länsstyrelsen Halland
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

2024-12-09

511-8533-2020

C. Ordningsföreskrifter om rätten att färdas och vistas inom naturreservat samt om ordningen i övrigt inom naturreservat (7 kap. 30 § miljöbalken och 22 § förordningen [1998:1252] om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.).

Inom naturreservatet är det förbjudet att:

1. skada levande eller döda träd, buskar och grenar,
2. skada, plocka eller samla in mossor, lavar eller svampar annat än enstaka exemplar. Förbudet gäller inte plockning av matsvamp,
3. elda annat än på anvisad plats,
4. cykla,
5. tälta mer än två dygn i följd,
6. ha husvagn eller husbil parkerad i reservatet kl. 22-06,
7. framföra motordrivet fordon annat än på bilväg,
8. sätta upp tavla, affisch, skylt, snitsel eller göra inskrift,

Dessutom är det förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd:

9. anordna lägerverksamhet, tävlingar eller andra arrangemang,
10. använda fällor som dödar ryggradslösa djur,
11. inplantera för området främmande arter samt att
12. utföra undersökningar som innebär markering, insamling, fångst eller annan påverkan på naturmiljön. Detta krav om tillstånd gäller dock inte vid insamling och dödande av ryggradslösa djur om insamlingen krävs för att en säker artbestämning ska kunna ske, den görs manuellt genom plockning, håvning eller motsvarande (alltså ej med fällor) och den görs utan att bark, ved eller andra substrat skadas.

Upplysningar:

Om föreskrifterna

A-föreskrifterna gäller för åtgärder och verksamheter som genomförs med stöd av äganderätt eller andra juridiska rättigheter, t.ex. nyttjanderätt och servitut. I det fall en åtgärd som enligt lag enbart får utföras av en rättighetsinnehavare, utförs av en person som saknar rättighet, omfattas denna person av de förbud som meddelas i A-föreskrifterna. Således gäller A-föreskrifterna till exempel för alla personer som röjer sly eller avverkar i reservatet, eftersom en sådan åtgärd endast får utföras av rättighetsinnehavare (eller av annan efter medgivande från rättighetsinnehavare).

2024-12-09

511-8533-2020

C-föreskrifterna gäller för allmänheten. Föreskrifterna riktar sig även till markägaren och andra med särskild rätt till fastigheten då dessa utövar aktivitet som inte är knuten till dessa rättigheter.

Länsstyrelsen vill upplysa om att föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken (C-föreskrifterna) träder i kraft den 4 januari 2025 oavsett om beslutet överklagas.

Förbudet mot eldning annat än på anvisad plats innebär att fasta bränslen (ved, kol) endast får användas på iordningställda grillplatser. Man får inte elda med grenar, stammar och kottar från reservatet eftersom dessa har betydelse för områdets djur, växter och svampar. Campingkök som drivs med gas eller flytande bränsle får användas i hela reservatet, om dessa används på ett brandsäkert sätt.

Andra bestämmelser

Länsstyrelsen erinrar även om att andra lagar, förordningar och föreskrifter än reservatsföreskrifterna gäller för området. Av särskild betydelse för syftet med reservatet, eller som ett komplement till föreskrifterna är bland andra:

16 § lag (2007:1150) om tillsyn över hundar och katter

Under tiden den 1 mars-20 augusti ska hundar hållas under sådan tillsyn att de hindras från att springa lösa i marker där det finns vilt. Under den övriga tiden av året skall hundar hållas under sådan tillsyn att de hindras från att driva eller förfölja vilt, när de inte används vid jakt.

2 kap. 1, 6-8 §§ kulturmiljölagen (1988:950), fornlämningar

De fornlämningar som återfinns inom reservatet är skyddade enligt lag. Det är förbjudet att utan tillstånd rubba, ta bort, gräva ut, täcka över eller genom bebyggelse, plantering eller på annat sätt ändra eller skada en fornlämning. Riksantikvarieämbetet och Länsstyrelsen får vidta de åtgärder som behövs för att skydda, vårda och undersöka en fornlämning.

7 kap. 13-18h §§ miljöbalken, strandskyddsbestämmelser

Strandskyddsområde berör de delar av reservatet som ligger inom 100 meter från vattendrag samt utvidgat strandskydd om 200 meter vid Gyltigesjön.

Strandskyddsbestämmelsernas syfte är att trygga förutsättningarna för allmänhetens friluftsliv samt att bevara goda livsvillkor på land och i vatten för djur- och växtlivet. Åtgärder som kan skada eller motverka syftet med strandskyddet är förbjudna.

2024-12-09

511-8533-2020

11 kap. miljöbalken, vattenverksamhet, samt lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

Med vattenverksamhet avses bland annat uppförande, ändring, lagning och utrivning av dammar, bortledande av vatten från eller grävning och rensning av vattenområden samt andra åtgärder i vattenområden om åtgärden syftar till att förändra vattnets djup eller läge. Även åtgärder som utförs för att avvattna mark eller som utförs för att sänka eller tappa ur ett vattenområde eller skydda mot vatten, när syftet med åtgärden är att varaktigt öka en fastighets lämplighet för ett visst ändamål är att betrakta som vattenverksamhet (markavvattning).

4-9 §§ artskyddsförordningen (2007:845), fridlysta arter

Många arter är fridlysta. Det innebär att djuren och växterna inte får skadas eller störas, och i många fall även att fortplantningsområden och viloplats är skyddade. Alla fåglar, groddjur, kräddjur, fladdermöss samt orkidéer är fridlysta, och dessutom ett urval av andra organismer.

12 kap. 6§ miljöbalken

För verksamheter och åtgärder som kan ändra naturmiljön väsentligt krävs samråd med Länsstyrelsen, i de fall verksamheten eller åtgärden inte omfattas av tillståndsplikt eller anmälningsplikt enligt miljöbalken. Inom reservat kan t ex underhåll av ledningsgator eller vägar omfattas av samrådsplikt.

Artikel 7 i Europaparlamentets och Rådets Förordning (EU) nr 1143/2014 om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter: Invasiva främmande arter av unionsbetydelse får inte avsiktligt tillåtas reproducera sig, växa eller odlas.

Hur man överklagar

Eventuellt överklagande skickas till halland@lansstyrelsen.se eller Länsstyrelsen, 301 86 Halmstad. Ange vilket beslut som överklagandet gäller, t.ex. genom att ange diarienumret. Skriv också vilken ändring som begärs.

För att överklagandet ska kunna prövas måste det komma in till Länsstyrelsen senast den 3 januari 2025. Om den som överklagar är en part som företräder det allmänna, ska överklagandet dock ha kommit in inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades.

Länsstyrelsen skickar överklagandet vidare till Regeringen för prövning.

2024-12-09

511-8533-2020

Kungörelse av beslut

Detta beslut kommer att kungöras i ortstidning och i länets författningssamling enligt 27 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt MB m.m.

Beslutet hålls tillgängligt på Länsstyrelsen i Hallands län och Länsstyrelsens hemsida www.lansstyrelsen.se/halland.

Beskrivning av området

Södra Sutarebo ligger i Simlångsdalen utefter dalgångens östsida invid Gyltigesjön. Landskapet är närmast sjön måttligt sluttande men reser sig tvärbrant i öster, med en stigning från sjöns 65 meter över havet till nivåer kring 175 meter över havet vid Örnås öster om reservatet. I reservatets västra del består markunderlaget av isälvsediment, medan i de branta sluttningarna i öster består av moränavlagringar. I de södra och norra delarna övergår det till branta berg och djupa ravinliknande sprickdalar. Här och var bryter berg i dagen fram som stup och bergklintar med imponerande utsikt över dalen västerut, och på flera platser finns mäktiga rasbranter med stora block.

Södra Sutarebo ligger mellan de två reservaten Sutarebo och Sundsholm och knyter samman de två områdena. Området utgörs i huvudsak av blandade lövskogar samt bäckar med en ovanlig bottenfauna. Området tillsammans med reservaten i norr och söder ligger i en västlig sluttning ner mot Gyltigesjön. Omgivningarna utgörs av granplanteringar och ett småskaligt odlingslandskap.

Prioriterade skogstyper som förekommer i området är ädellövskog, triviallövskog med ädellövinslag och lövsumpskog.

Inom området rinner fyra bäckar till Gyltigesjön. Samtliga bäckar är små (oftast 0,3-1 meter breda) och med många naturliga hinder i form av block, stenar och grenar. De är till en stor del strömmande och har många små fall. På ett fåtal platser planar terrängen ut och bäckarna breddar vilket skapar partier med sumpskog för att nedströms återgå till smala skogsbäckar. Sten, block, grus och sand är dominerande bottensubstrat. Det finns värdefulla grusbäddar på många platser. Samtliga bäckar har många vandringshinder för fisk, varav flertalet naturliga. Den sista delen av bäckarna ner mot sjön är kulverterad i flera fall, och på två platser har det grävts dammar i bäckarna. De fina delarna av bäckarna hyser en ovanlig bottenfauna och i minst två av bäckarna förekommer rödlistade nattsländor.

Delar av området har tidigare skyddats genom naturvårdsavtal mellan Skogsstyrelsen och tidigare markägare.

2024-12-09

511-8533-2020

I samband med att det nya naturreservatet vinner laga kraft kommer Skogsstyrelsen att pröva en upphävning av det befintliga biotopskyddsområdet inom reservatet (SKS 47-1994). Detta eftersom det nya reservatet och biotopskyddsområdet går i linje med varandra och reservatet ger därmed samma skydd som befintligt biotopskyddsområde.

Uppgifter om reservatet

Namn	Södra Sutarebo naturreservat
Kommun	Halmstad
Reservatet bildades år	2024
Areal	51,5 hektar
Lägesbeskrivning	Ca 5 km nordost om Simlångsdalen
Mittkoordinater SWEREF 99 TM	E389127, N6291823
Naturgeografisk region	Region 11. Sydsvenska höglandets västdel
NVR-ID	2064662
Fastigheter och marksamfälligheter	Sutarebo 1:27; Svalilt 1:5; Sutarebo 1:9; Breared S:13; Sutarebo S:4
Markägarkategori	Privat
Förvaltare	Länsstyrelsen
Natura 2000-område	Nej

Ärendets handläggning

Ärendet initierades när fastigheten Sutarebo 1:27 kom ut till försäljning. Fastigheten låg mellan två befintliga naturreservat, Sutarebo och Sundsholm. Fastigheten hamnade i ett bolags ägo varpå Länsstyrelsen kontaktade berörd markägare som inte motsatte sig naturreservat. Ägaren till Svalilt 1:5 hörde av sig till Länsstyrelsen 2019 för att höra om Länsstyrelsen var intresserade av att skydda marken.

Under november 2021 har Länsstyrelsen samrått med Skogsstyrelsen där Skogsstyrelsen meddelade att de två naturvårdsavtal som funnits i området nu inte längre är gällande. Skogsstyrelsen meddelade även i samband med detta att de

2024-12-09

511-8533-2020

kommer att inleda en process med att upphäva befintligt biotopskyddsområde när naturreservatet bildats.

Överenskommelser om intrångsersättning har upprättats år 2022 samt 2023.

Förslag till beslut och skötselplan har remitterats under hösten 2024. Inkomna yttranden redovisas i bilaga 4.

Länsstyrelsens bedömning

Val av område och skyddsform

Området utgörs till stor del av ädellövskog med ett flertal gamla, senvuxna träd och skyddsvärd kryptogamflora. Värdekärnorna utgörs av nyckelbiotoper med näringsfattig bokskog och triviallövskog och värdefulla bäckmiljöer med rödlistade nattsländor och annan skyddsvärd bottenfauna.

Reservatet ligger inom värdetrakt för ädellövskog (4 - Hallands mellanbygd) och utgörs till stor del av ädellövskog som är en prioriterad skogstyp enligt Nationell strategi för formellt skydd av skog (Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen 2017). Bokskogarna inom reservatet bedöms ha höga naturvärden på beståndsnivå. Sammantaget gör detta att området är prioriterat för skydd enligt den nationella strategin för formellt skydd av skog (Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen 2017).

Området ingår också i Strategi för skydd av naturvärden i och invid sötvattensmiljöer i Hallands län. Sutarebo anges ha högt naturvärde och Svalilt anges ha visst naturvärde.

Det som kan hota värdena är bl.a. avverkning, dikning och annan negativ förändring av hydrologin, plantering av främmande trädslag, konkurrens från gran, exploatering samt fragmentering av biotoperna. Även exploateringar utanför reservatets gränser kan i vissa fall vara negativa för natur- eller upplevelsevärden.

Då ett rationellt skogsbruk inte är förenligt med bevarandet av arterna i området behövs någon form av långsiktigt skydd. Området kräver en del skötsel- och restaureringsinsatser vilket medför att en skötselplan behövs. Vidare krävs ordningsföreskrifter för att bevara områdets värden. Naturreservat är därmed den lämpligaste skyddsformen.

Beslutet följer riktlinjer för prioritering av naturreservatsskydd, Sveriges internationella åtaganden om skydd av den biologiska mångfalden samt bidrar till att uppnå miljö kvalitetsmålen "Levande skogar", "Ett rikt växt och djurliv", "Levande sjöar och vattendrag" och "Ett rikt odlingslandskap".

2024-12-09

511-8533-2020

Länsstyrelsens bedömning är att området bör avsättas som naturreservat av ovan redovisade skäl. Området är prioriterat för områdesskydd enligt den nationella och regionala strategin för formellt skydd av skog och den regionala strategin för skydd av sötvattensmiljöer. Skyddet har även betydelse för arbetet med grön infrastruktur i landskapet.

Beslutets förenlighet med riksintressen, planer och områdesbestämmelser

Södra Sutarebo är angivet som riksintresse för naturvård och friluftsliv (MB 3 kap. 6 §), samt som område med särskilda hushållningsbestämmelser (MB 4 kap.). Reservatsbeslutet är förenligt med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. MB.

Länsstyrelsen bedömer att detta beslut är förenligt med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurser samt med den för området gällande översiktsplanen.

Intresseprövning

Länsstyrelsen anser, vid en intresseprövning enligt 7 kap. 25 § miljöbalken, att avgränsningen av området, reservatets omfattning och föreskrifternas utformning i detta beslut innebär en rimlig balans mellan de värden som skall skyddas och det intrång detta innebär för enskilds rätt att använda mark och vatten.

Medverkande i beslutet

Detta beslut har fattats av landshövding Anders Thornberg. I handläggningen av ärendet medverkade t.f. länsråd Lovisa Ljungberg, naturvårdsdirektör Henrik Martinsson och naturvårdshandläggare Sanna Persson. Den sistnämnda har varit föredragande.

Anders Thornberg

Sanna Persson

Detta beslut har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Bilagor

- Bilaga 1 Skötselplan
- Bilaga 2 Rödlistade och regionalt intressanta arter
- Bilaga 3 Faktablad om lind
- Bilaga 4 Sammanställning av remissyttranden

Så här hanterar vi dina personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa hittar du på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

Skötselplan för Södra Sutarebo naturreservat

i Halmstads kommun

Titel: Södra Sutarebo naturreservat
Diarienummer: 511-8533-2020
Författare: Staffan Bengtsson

Förord

Skötselplanen riktar sig främst till reservatets förvaltare och är utformad så att syftet med reservatet ska kunna uppnås. Reservatet är indelat i skötselområden, och i varje skötselområde beskrivs hur området ser ut idag, vilka kvaliteter man vill ha, och vilka åtgärder som kan behövas. Skötselplanen har en hög ambitionsnivå, men då förvaltarens resurser styrs av politiska beslut är det inte säkert att alla åtgärder kan genomföras. Till hjälp för förvaltaren har därför en prioritering av åtgärderna gjorts.

Innehållsförteckning

Förord.....	1
2. Beskrivning av området.....	4
2.1 Markslag, naturtyper och arter.....	4
2.2 Historisk och nuvarande markanvändning samt naturförhållanden	6
2.3 Beskrivning av bevarandevärden.....	11
2.4 Referenser	17
3. Skötsel av området	17
3.1. Generella riktlinjer.....	17
3.2 Skötselområden	20
4. Friluftsliv och turism	25
Beskrivning.....	25
Mål.....	25
Åtgärder	25
5. Tillsyn, dokumentation och uppföljning	25
6. Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder	25
7. Kartor	27
7.1 Översiktskarta	27
7.2 Skötselkartor	28
7.3 Naturtypskarta	31
7.4 Målnaturtypskarta.....	32
7.6 Naturvärden	34

1. Syfte

Syftet med naturreservatet är att långsiktigt vårda, bevara och nyskapa värdefulla naturmiljöer samt att skydda och återställa livsmiljöer för skyddsvärda arter.

Ädellövskogar, lövsumpskogar, bäckar, hagmarker och en naturlig hydrologi ska gynnas i naturreservatet. Naturreservatets skogar ska bevara och utveckla strukturer och funktioner som är viktiga för skyddsvärda arter, såsom hög, kontinuerlig tillgång på död ved i olika nedbrytningsstadier, gamla eller senvuxna träd samt olikåldrighet i trädskiktet.

Skogsmiljöer ska bevaras och utvecklas både genom fri utveckling och genom naturvårdande skötselinsatser. Naturreservatets bäckar ska bevara och utveckla strukturer och funktioner som är viktiga för skyddsvärd bottenfauna. Bäckarna ska vara omgivna av lövskog, ha en naturlig hydrologi och god vattenkvalitet. Bäckmiljöerna ska främst bevaras och utvecklas genom fri utveckling men också med naturvårdande skötselinsatser.

Naturreservatets betesmarker ska vårdas så att det finns vidkroniga äldre träd, bärande buskar och träd, solbelyst död ved och rikligt med nektarproducerande blommor.

Naturreservatet ska vara tillgängligt för rekreation och friluftsliv i den mån områdets biologiska värden inte hotas.

Syftet skall nås genom att:

- betesmarkerna hävdas med naturvårdsinriktad beteshävd,
- land- och vattenmiljöerna skyddas mot exploatering och produktionsskogsbruk,
- ädellöv- och sumpskogar sköts med naturvårdsinriktade åtgärder för att på sikt utvecklas mot ett naturskogsliknande tillstånd med en naturlig intern dynamik och kontinuerligt stort innehåll av gamla träd och död ved. Skogsbete kan vara aktuellt i delar av området,
- gran avvecklas och röjs fortlöpande,
- solitära ädellövträd som bedöms påverkas negativt av igenväxning friställs,
- ädellövträd sås, planteras och hägnas mot viltbete,
- bevara och utveckla livsmiljöer knutna till vattendragen,
- ringbarkning och veteranisering kan genomföras,
- skötsel som syftar till att bevara eller restaurera brynmiljöer kan genomföras,
- främmande arter bekämpas,
- inte transportera ut någon form av död lövved från skogen,
- information om områdets naturvärden tillgängliggörs och anläggningar för friluftslivet iordningställs och underhålls,
- området i övrigt lämnas för fri utveckling så att mängden död ved och inslaget av gamla träd ökar,
- nya kunskaper om hotade och hänsynskrävande arter och naturtyper beaktas i skötseln av reservatet.

2. Beskrivning av området

2.1 Markslag, naturtyper och arter

Indelning enligt marktäckedata

Nedan presenteras indelning i naturtyper och arealer av dessa enligt Naturvårdsverkets marktäckedata, som är en satellitbaserad naturtypskartering. Vissa kvalitetsförbättringar av arealerna har gjorts efter fältbesök.

Tabell 1. Arealen av olika naturtyper enligt marktäckedata.

Naturtyper (marktäckedata)	Areal utanför våtmark (hektar)	Areal på våtmark (hektar)	Total areal (hektar)
Ädellövskog	18,2	0	18,2
Triviallövskog med ädellövinslag	0,5	0	0,5
Triviallövskog	10,8	0,3	11,1
Lövblandad barrskog	16,6	0,9	17,5
Barrblandskog	1,0	0,3	1,3
Tallskog	1,7	0,6	2,3
Granskog	8,5	0,1	8,6
Temporärt ej skog	9,6	0	9,6
Totalt skogsmark	66,9	2,2	69,1
Totalt produktiv skogsmark	66,9	2,2	69,1

Övrig mark (marktäckedata)	Total areal (hektar)
Öppen våtmark	0,2
Övrig öppen mark med vegetation	4,2
Exploaterad mark	1,6
Sjö och vattendrag	0,2
Totalt all mark	75,3

Markslag i reservatet

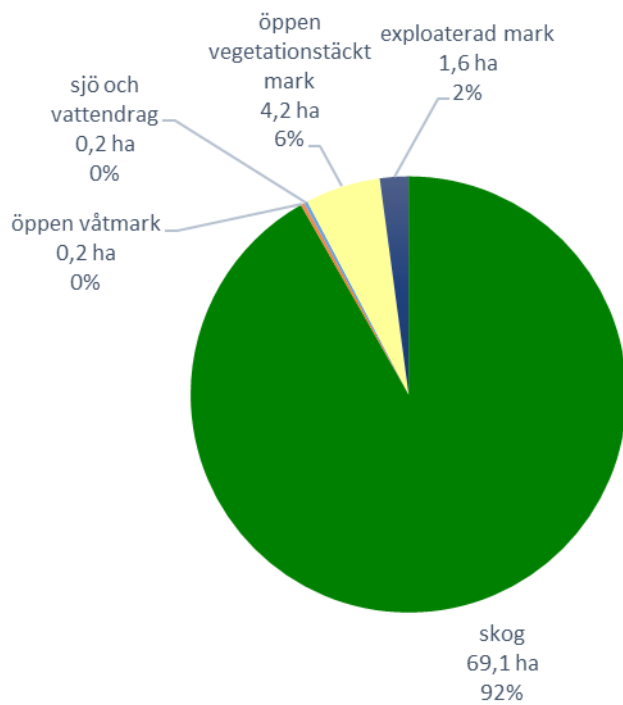

Fig. 1. Fördelningen av olika markslag inom reservatet enligt Naturvårdsverkets marktäckedata.

Areal skogstyp enligt marktäckedata

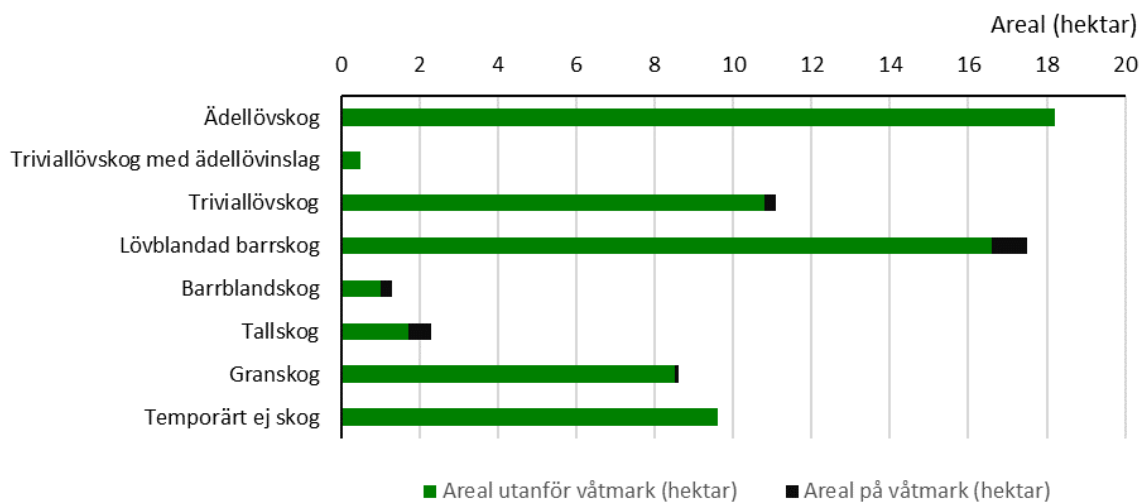

Fig. 2. Arealen av olika skogstyper i reservatet enligt Naturvårdsverkets marktäckedata.

Arter och naturtyper av Natura 2000-typ

Tabell 2. Natura 2000-naturtyper samt dess areal inom naturreservatet. Naturtypskoder inom parentes.

Natura 2000-naturtyp	Areal (hektar)
Trädklädd betesmark (9070)	2,7
Näringsfattig bokskog (9110)	14,3
Näringsfattig ekskog (9190)	1,6
Totalt	18,7

Rödlistade och regionalt intressanta arter

12 rödlistade arter och 27 regionalt intressanta, se förteckning i bilaga 2 till beslutet om naturreservat.

2.2 Historisk och nuvarande markanvändning samt naturförhållanden

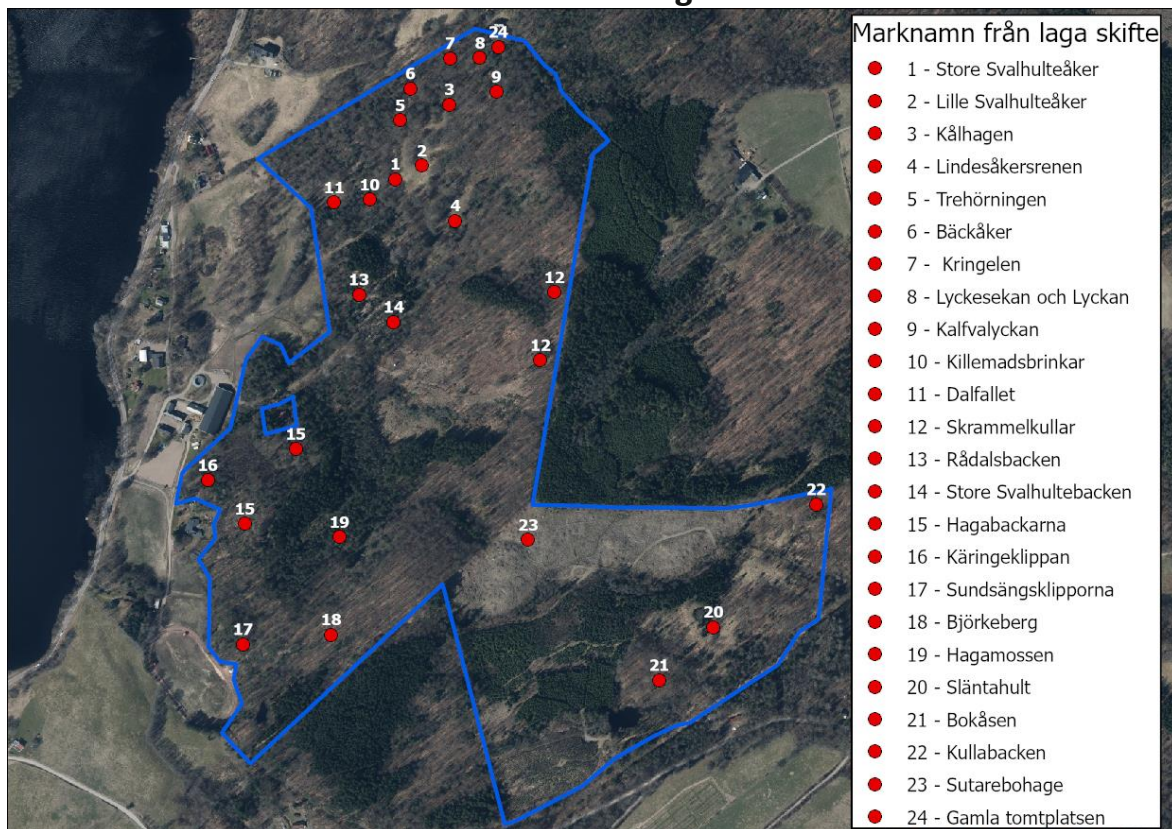

Fig. 3. Karta med placering och namn på platser som refereras till senare i skötselplanen. Namnen härstammar från laga skifte.

Sammanfattning

Under 1600-talet var stora delar av reservatet täckt av gles bokskog med vidkroniga träd som präglats av betesdjur. Vid 1800-talets början hade skogen nästan försvunnit och ersatts av ängar, åkertegar (i norr och öster) och resten var nästan trädfri betesmark. De träd och buskar som trots allt fanns nyttjades som lövtäkt eller för klenved. Mot slutet av 1800-talet

vinner skogen mark, och under tiden fram till idag har krontäcket slutit sig. Vid mitten av 1900-talet planterades de första granarna.

De öppna gräsytor som idag finns i norr och längst i öster har en lång historia av hävd. De var äng och åker på 1800-talet, och delar var uppodlade så sent som på 1960-talet. Den norra ytan användes som hagmark fram till 2000-talet. De sista årtiondena har marken varit i ohävd, och är under igenväxning.

Förhistorisk tid, medeltid

På Örnås marker nordost om reservatet finns omfattande områden med fossil åkermark med röjningsrösen, terrasskanter och hak. Lämningarna ligger i bokskog på gammal inägomark. De har sannolikt ett förhistoriskt ursprung, den senaste brukningen har troligtvis infallit under medeltid. Exakt på gränsen mellan Sutarebo och Örnås finns även en stensättning, ”misstänkt grav”, registrerad som L2022:367 Stensättning. Alldeles invid reservatsgränsen i nordost finns en gammal väg/ridstig, omnämnd som den gamla riksvägen Halmstad-Växjö. Registrerad som L1998:8504 Färdväg. (Riksantikvariet, Fornsök).

Kring år 1700

Vid denna tid var utmarken samfällad för hela Breareds socken. Skogarna hade redan reducerats kraftigt i denna del av Halland, men att döma av Malmströms kartor från 1650 och 1700 (Malmström 1939) så var utmarkerna närmast Sutarebo ännu vid denna tid bevuxna med bokskog. Dessa ”bokskogar” hade betats i århundraden och saknade i stort sett all likhet med dagens täta boknattskogar och än mindre förstås med våra produktionsbokskogar. Det var glest mellan träden i skogsbetet och man gynnade i skötseln de stora vidkroniga bokar och ekar som gav riklig ollonskörd. Troligen fanns det här också en del gamla vrakekar, hålträd och bokhögstubbar bland de bärande träden.

Sutarebo kring 1850

Laga skifte genomfördes för Sutarebo 1851-1860. Enligt skifteshandlingarna var Sutarebo omkring 1850 ett frälsehemman med två landbor (brukare med besittningsrätt). Hemmanet var taxerat till ” $\frac{1}{2}$ oförmedl. Mantal”. De två gårdarna låg alldeles intill varandra på den plats där den norra gården (Sutarebo 2:1) ännu ligger. Ägarna hette Anders Knutsson och John Bengtsson. Längst i söder invid landsvägen fanns också ett torpställe som kallades Sutarebohus.

Vid skiftet delades hemmanet upp i två hälfter, på vardera $\frac{1}{4}$ mantal. Gränsen lades mellan de två gårdarna rakt genom den lilla ”byn”. Fastighetsgränsen mellan skiftena är densamma som idag. Skiftet genomfördes i två steg, först för inägorna och därefter för utmarken. På kartan har lantmätaren avgränsat de tre ägoslagen åker, äng och avrösningsmark. Som alltid vid denna tid så dominerade ängsmarken i stor stil.

Åkertegarna ligger som små öar i ett hav av ängar, med en viss koncentration närmast de båda gårdarna men också på bättre marker i sluttningen mot Gyltigesjön och kring torpet i söder. Nära gårdarna finns många stenmurar. Närmast utmarken har bägge gårdarna var sin större hägnad markerad på skifteskartan. På det södra skiftet kallas hägnaden *Kalfvalyckan*, *Lyckeseken* och *Lyckan*, troligen användes hägnaden tidvis för bete och var då till hjälp för bättre tillsyn över känsliga betesdjur som kalvar.

I skifteshandlingarna summeras ägoslagens arealer för bägge skiftena till ungefär 10

tunnland åker, 52 tunnland äng och 17 tunnland avrösning. Arealen äng var alltså fem gånger större än arealen åker. Vilket troligtvis var ganska ordinärt för skogsbygden vid denna tid, samma relation anges på geometriska kartan över Gyltige 1697. På 1700-talet var en sådan fördelning vedertagen och något att eftersträva, exempelvis relaterar Selander (1955) att ”vid samma tid ansåg erfarna lantbrukare att mot ett tunnland åker borde svara fem tunnland slåtteräng och tio tunnland betesmark”. Alla ägoslagen anges med sina hävdvunna namn. Åkertegarna på södra skiftet (inom reservatets gränser) kallas *Store* och *Lille Svalhulteåker*, *Lindsåkersrenen*, *Kålhagen*, *Kringelen*, *Trehörningen* och *Bäckåker*.

Tyvärr får man i handlingarna inga närmare upplysningar om ängarnas beskaffenhet mer än den gängse godhetsklassningen och ibland ett kortfattat omdöme som ”renar och renlider, mad, kärr, hvitmossa, håla, stenbacke”. Det finns inga uppgifter om träd och buskar, varför det är svårt att veta hur inägolandskapet såg ut. Ett antal av de allra äldsta ekarna och lindarna fanns nog redan då för 170 år sen medan flertalet av dagens yngre och medelålders lindar sannolikt är uppkomna senare. Såväl gamla som yngre lindar kan ha regenererat som stubbskott efter avverkning. Därutöver får man gissa sig till ängarnas utseende. En viss vägledning får man av 1729 års landsbeskrivning: om Breareds socken anförs att ängarna i stor omfattning var trädbevuxna, framför allt med ek, björk och al, men i många fall även med bok, hassel, tall och asp. En annan indikation får man av Malmströms (1939) genomgång av Hallands alla 434 geometriska kartor över hemman och byar från 1685 till 1730. Det visade sig att 43% av inägorna saknade träd och buskar helt och hållet och att de resterande också var mycket fattiga på vedväxter. De vanligaste träden var i fallande skala björk, ek, al, hassel, bok och asp. Ask, lind och alm var mycket sällsynta. (Statistik efter Ekstam m fl 1988).

Det mesta talar för ett liknande inägolandskap på Sutarebo. Man får nog tänka sig ett ganska öppet eller halvöppet landskap, glest bevuxet med träd och buskar varav många var nedskurna som klenvirke och lövfoder. Troligen fanns det betydligt färre ekar än idag eftersom eken ansågs skadlig då den genom sitt rotsystem torkade ut och ”brände” gräs och gröda. Det var också viktigt att träden inte beskuggade ängar och åkertegar alltför mycket. Hasseln sågs däremot med blidare ögon och fanns nog väl spridd på ängarna. Några med säkerhet hamlade gammelträd har inte noterats i dagens landskap. Möjligen kan två gamla lindar med grova vertikala krongrenar på cirka 4 meters höjd vara hamlade, men troligare handlar det om gamla toppbrott. Lövtäkt har i stället bedrivits på stubbskottsängar i form av surskog med klibbal och glasbjörk utefter bäckarna samt nedskurna lindbuketter och hasselbuskar i renar och backar. På flera av de äldsta lindarna syns ”i stubbhöjd” än idag märken efter lövtäkten för länge sen, och några äldre alar tronar på ganska stora socklar. Av dagens vanliga trädslag var nog asp, vårtbjörk, bok och tall ganska fåtaliga eller saknades helt och hållet. Och granen hade ännu inte anlänt till denna del av Halland. Några lönnar fanns kanske som vårdträd intill gårdarna, liksom nu. Apel här och var. Sammantaget tämligen öppna ängar, här och var med hasselbuskar och lindar av olika ålder, surskog med björk och al samt en och annan ek.

Utmarken, som efter skiftet nu inte längre var samfällad och gemensam för byarna, fanns i den vildare terrängen i söder och öster med branta berg och djupa raviner. Utefter gränsen mellan inägor och utmark fanns en stenmur med gropavall som framträder än idag. En fägata utgick från de två gårdarna i norr och en annan från torpstället i söder. Den senare tar bitvis formen av en trång hålväg. Den branta och blockrika östra slutningen mot Örnäs

kallas i skifteshandlingen träffande för *Skrammelkullar*, och i söder går de branta bergen och branterna under namnet *Hagabackarna*, *Sundsängsklipporna* och *Björkeberg*. Mossen mellan dessa berg hette *Hagamossen*, den angavs på skifteskartan vara ”torftägt till Sutarebo”. En av de två klintarna vid reservatsgränsen med fina utblickar mot väster kallas *Käringeklippan*.

Karta och handlingar från laga skiftet ger inte mycket information mer än att många namn har ändelser som ”-backe, -kulle, -backaryar eller -klippa”, något som tyder på att skog saknades. Ett mindre område invid gränsen mot Örnås kallas *Bokebacken* men preciseras som ”ljungbacke”, och invid gränsen till Svalilt finns antecknat ett mindre berg med notering ”skogen”. Om man får tro Generalstabskartan från 1870 så var större delen av utmarken kal och i så fall förmodligen ljunghed, bara i de södra delarna av Sutarebo och på Svalilts utmarker fanns skog markerad med lövträdssymboler. På kartan från 1898 finns nu mer lövskog markerad, ett tecken på en begynnande igenväxning. Och de nutida cirka 150-åriga tallarna i de södra branterna bekräftar detta.

Svalilt kring år 1890

Laga skifte kom till Svalilt först 1893, då karterades både inägor och utmarker. I reservatet hörde den norra och västra delen till utmarkerna där det fanns såväl ”hultamark”, sannolikt bokskogar, och ”backamark”, mer eller mindre kala betesmarker. Området kallades *Sutarebohage*. Dessutom fanns hultamark också vid *Bokåsen* där också våra dagars bokskog växer. En backe i nordost kallades *Kullabacken*. Inägorna fanns vid *Släntahult* i söder och öster, dessa bestod till största delen av ängsmark, längs bäckarna som ”sidvall”. Några små åkertegar fanns också.

Kring år 1920

Går vi vidare till Häradskartan 1919-25 (fig. 4) så finner vi att den södra gården på Sutarebo inte längre återfinns i sitt förra läge. Den ligger nu i stället på sin nuvarande plats invid landsvägen och sjön, där torpstället tidigare låg. Kanske flyttades gården ganska snart efter att skiftet genomförts. Vi finner också att alla Sutarebos utmarker på kartan har försetts med trädssymboler - skogen har kommit tillbaka. På det södra skiftet är det lövskog på berg och branter, det är våra dagars bokskogar som nu har vuxit upp. På Svaliltskiftet finns nu också gott om lövskogar men de två bergens krön i väster är ännu kala ljungmarker.

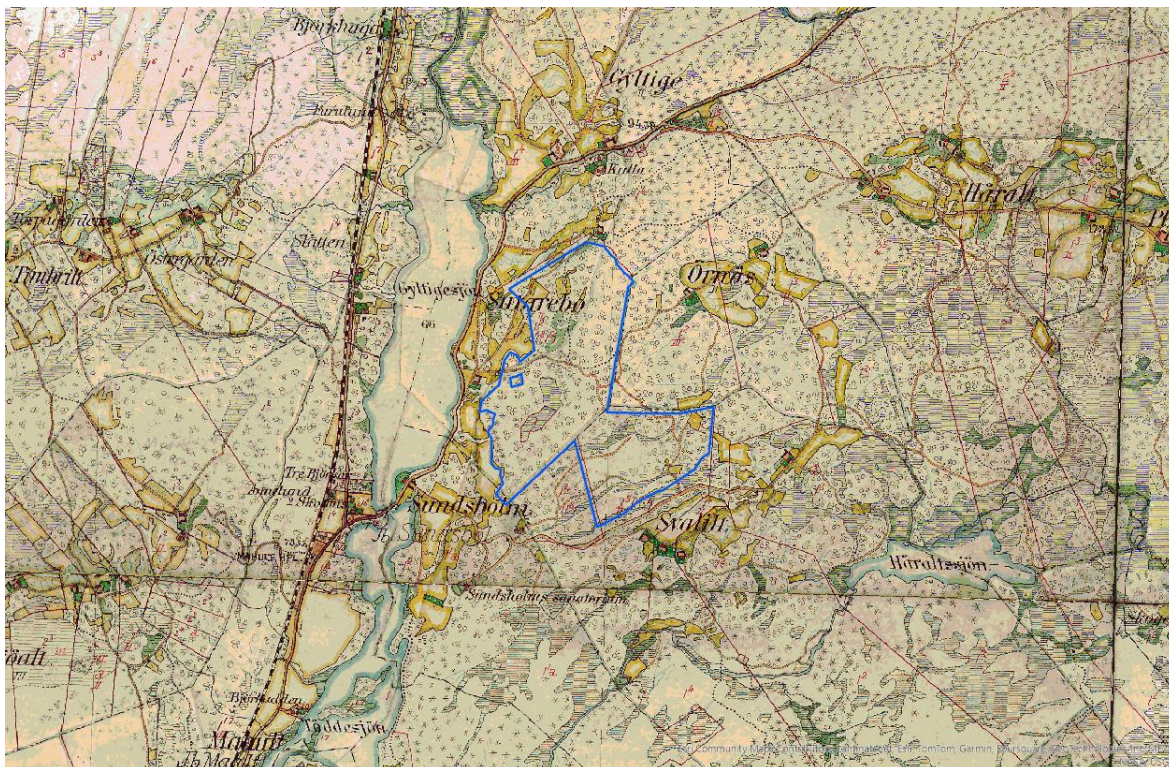

Fig. 4. Häradsekonomska kartan från 1919-1925.

På inägomarken har åkerarealen ökat något och den gamla ängsmarken har på kartan tätt med lövträdssymboler. Bara några områden på Sutarebo betecknas nu som äng och inga alls på Svalilt. Men hur hävdades de gamla ängarna vid denna tid för hundra år sen? Det var en tid av stora förändringar: vallodling blev allt vanligare även i skogsbygden samtidigt som utmarksbetet började avvecklas. Sannolikt hade man därför gått över till hagmarksbete på merparten av ängarna. Skiftet från äng till hage fick naturligtvis stora effekter på vegetationen. Både träd och buskar som tidigare tuktats mycket hårt blev nu fria att växa på höjden och att utveckla sina kronor (i den utsträckning betesdjuren tillät). Och trädslag som förut varit mindre önskvärda i ängen fick nu möjlighet att expandera, till exempel både ek och bok. Våra dagars vidkroniga ekar och hagmarksbokar visar också att hagmarken då hölls ljus och öppen. Sammanfattningsvis: inägomarken hade blivit allt lövrikare med framför allt mer ek och hassel och på utmarkerna slöt sig bok- och tallskogarna alltmer. Betet förflyttades efterhand från utmark till hagmark.

Kring år 1960

På 1960-talets ekonomiska kartor har Sutareboskiftets riktigt små tegar försvunnit. Flygbilden från 1960 visar ett ännu ganska glest trädbevuxet landskap som tyder på fortsatt hagmarksbete. Sen 1920-talet hade emellertid skett en betydande igenväxning med asp och björk, träd som idag är grova och dominanta. På Svaliltskiftet är inägomarken till synes välhävdad med både åker och öppen hagmark.

Flygbilden från 1960 avslöjar också att ett modernt skogsbruk nu bedrivs. Grankulturer finns nu på åtskilliga platser på den gamla utmarken, framför allt på Svalilt, i flertalet fall som etablerade bestånd men också som några nytillkomna hyggen. I princip rör det sig om samma granområden då som nu 65 år senare.

Senare årtionden

På Sutareboskiftet tycks hagmarksbetet ha fortsatt under det sena 1900-talet och senare efter millennieskiftet som hästbete i ett begränsat område. Därefter har allt bete upphört och alla hagmarker växte igen och förtätades. Också på Svaliltskiftet har hävden sen länge upphört med igenväxning som följd. Skogsbruk har bedrivits i granområdena och viss utsträckning genom gallring i bokskogarna. Några planteringar med björk och bok har anlagts för cirka 30 år sen.

2.3 Beskrivning av bevarandevärden

Biologiska värden

Hagmarker

I den norra delen av reservatet - över såväl isälvsediment som kullig morän - finns ett äldre odlingslandskap som en gång varit ängsmark med inslag av små åkertegar. Den större delen ligger på det södra Sutareboskiftet men en mindre del även på det norra. Efter en lång period som betesmark har området numera karaktären av igenväxande hagmark med ett rikt artinslag av träd och buskar. Bilden domineras av gamla och ganska grova ekar tillsammans med en ymnig förekomst av hassel. Dessutom finns ett stort antal gamla och medelålders lindar som växer företrädesvis i renarna kring de smala åkertegarna men också i backarna däromkring. Gamla vidkroniga hagmarksbogar är också vanliga. På några platser finns gammal lönn. I värderingen för Sutarebo 1:27 uppges beståndsåldrar på 150 och 135 år. Flertalet av de grova ekarna är nog ganska frodvuxna och därför knappast mycket äldre än så, sannolikt gäller detta också lindarna. Men en del lindar tycks trots allt vara urgamla trädindivider som kommit upp som stubbskott på socklar efter avverkning. Det finns också ett stort och dominant inslag av äldre grov asp samt gammal björk. Apel och en påträffas också. Här finns även en nyckelbiotop i en blockrik backe med gammal ek, bok och lönn tillsammans med en artrik kryptogamflora. Resterande delar är registrerat som naturvärde. Sedan betet upphört har igenväxningen varit intensiv med stort uppslag av diverse lövsly och brakved. Trots detta så har de två större åkertegarna, som ligger centralt i hagmarksområdet, förblivit relativt öppna. De mindre småtegar som en gång funnits är däremot mer eller mindre igenvuxna. På våren dominerar vitsippor florans och något senare mattor med liljekonvalj. I bryn och gläntor finns gökärt, blodrot, lundkovall, teveronika, stenmåra m m. Kvävegynnade gräs och örter dominerar däremot i de öppna tegarna.

Centralt (avd. 4, 5) finns ett odlingslandskap med tre av de gamla åkertegarna (*Store och Lille Svalhulteåker, Lindsåkersrenen*) i centrum. De långsträckta och krokiga tegarna är ännu i stort sett öppna trots viss igenväxning i kantzonerna, men starkt mossbelupna. De forna småtegar norr därom är däremot nu trädbevuxna. Åkertegarna omges av hagmarksskog där ängar en gång hävdades och på marken finns rikligt med odlingsrösen. Gamla lindar och ekar dominerar tillsammans med hassel, här och var finns också stora hagmarksbogar, resliga aspar samt någon tall och björk. I området finns omkring 30 gamla och medelålders lindar, flertalet alldeles i anslutning till tegarna. Efter en tid utan betesgång är igenväxningen intensiv med hassel, brakved och diverse lövsly. Dessutom med ung lind som kommer upp dels som stubbskott efter tidigare röjning, dels efter omfattande fröföryngring framför allt i renar och kantzoner mot åkrarna. På kullig isälvsmark i det nordvästra hörnet växer gles skog med äldre ek, tall, asp och björk. Däremellan finns en öppen stängslad hage (avd. 5) omsluten av nu igenvuxna diken.

En igenväxande hagmark finns också på Svaliltskiftet i söder. En del av hagmarken har varit helt öppen med ännu kvarstående aplar och enbuskar, en annan är trädklädd med gamla vidkroniga ekar och bokar.

I Svalilt finns gamla hagmarker under igenväxning (*Släntahult*). I avd. 39 finns flera gamla aplar och gammal en, kraftig igenväxning från kanterna med asp, björk mm men ännu ganska öppet centralt. I avd. 35 finns gamla igenvuxna åkertegar i norr och söder, däremellan mer eller mindre igenväxande gräsmarker samt inslag av apel och stora enar.

Bäckar och lövsumpskogar

I området finns ett antal fina bäckmiljöer som rinner från öster ner mot Gyltigesjön i väster. Det rinner totalt fyra små bäckar genom reservatet, alla har höga naturvärden. Samtliga bäckar är små (<1 meter breda), rinner på sluttande mark och med en rad små fall orsakade av block, stenar och grenar. På några platser rinner bäckarna genom raviner, på några ställen där marken planar ut är bäckarna bredare och omges av lövsumpskog. Bottensubstratet är omväxlande block, sten, grus och sand, med fina grusbäddar på flera platser. En limnisk nyckelbiotop (översilade klippor i bäckravin, fall, id 10014, se Strand 2013) finns i det angränsande naturreservatet Sundsholm, direkt nedströms Södra Sutarebo. Bäckarnas närmiljö präglas av hög luftfuktighet, vilket tillsammans med mossor och lövförna utgör en lämplig livsmiljö för många insekter. De rödlistade nattsländorna *Crunoecia irrotata* (VU) och *Wormaldia occipitalis* (VU) har påträffats i bäckarna som rinner genom reservatet och *Beraea maura* (VU) har påträffats i Timmersbäcken strax norr om reservatet. Det finns sannolikt ovanliga insekter i och intill samtliga bäckar i området.

En av bäckarna rinner utefter reservatsgränsen i norr. Överst i den branta sluttningen omges bäcken av en orörd miljö med gammal reslig gran och gamla lövträd, bäckmiljön är starkt präglad av den höga luftfuktigheten. I sitt nedre lopp kantas bäcken av alar och omges av lundartad lövskog med äldre ek. Då bäcken når reservatet störtar den utför den branta och storblockiga sluttningen. Den omges här av en orörd miljö av imponerande grova och resliga, levande och döda jättegranar, gammal bok, al, ek, lönn, asp och tall samt en påfallande rikedom kors och tvärs av grova lågor och högstubbar. Längre västerut en bit in i reservatet får bäcken ett lugnt lopp och kantas med resliga alar.

Nästa bäck korsar reservatets centrala delar, och rinner upp i en barrsumpskog direkt öster och reservatet. Bäckens övergång så småningom i ett långt, sluttande vitmosskärr med översilning på bred front. I kärret växer gles sumpskog med al, björk och tall på små socklar och i buketter.

En tredje bäck har sina källflöden i reservatets östra delar (på Svalilt 1:5) där den rinner genom ungskog och hygge men omgiven av lövridå. Bäckens västra delar faller brant för en blockig bäckfåra i en djup dalgång. På en sträcka på bara 375 meter faller bäcken ungefär 55 meter. I dalgången kring bäcken växer mäktig gammal bokskog och längst ner mynnar bäcken i en liten uppdämd damm.

Bäcken längst söderut har höga naturvärden i delarna som ligger i det nedströms liggande naturreservatet Sundsholm, medan delarna i Södra Sutarebo till stor del omges av ungskog och det finns en damm i bäcken. De värdefulla delarna är klassad som limnisk nyckelbiotop (översilade klippor i bäckravin, fall) och här finns de rödlistade bäcksländorna *Crunoecia irrorata* (VU) och *Wormaldia occipitalis* (VU).

Den nordligaste och södra bäcken har biotopkarterats, se ”bäck från Sutarebo” och ”bäck från Sundsholm i Strand 2013.

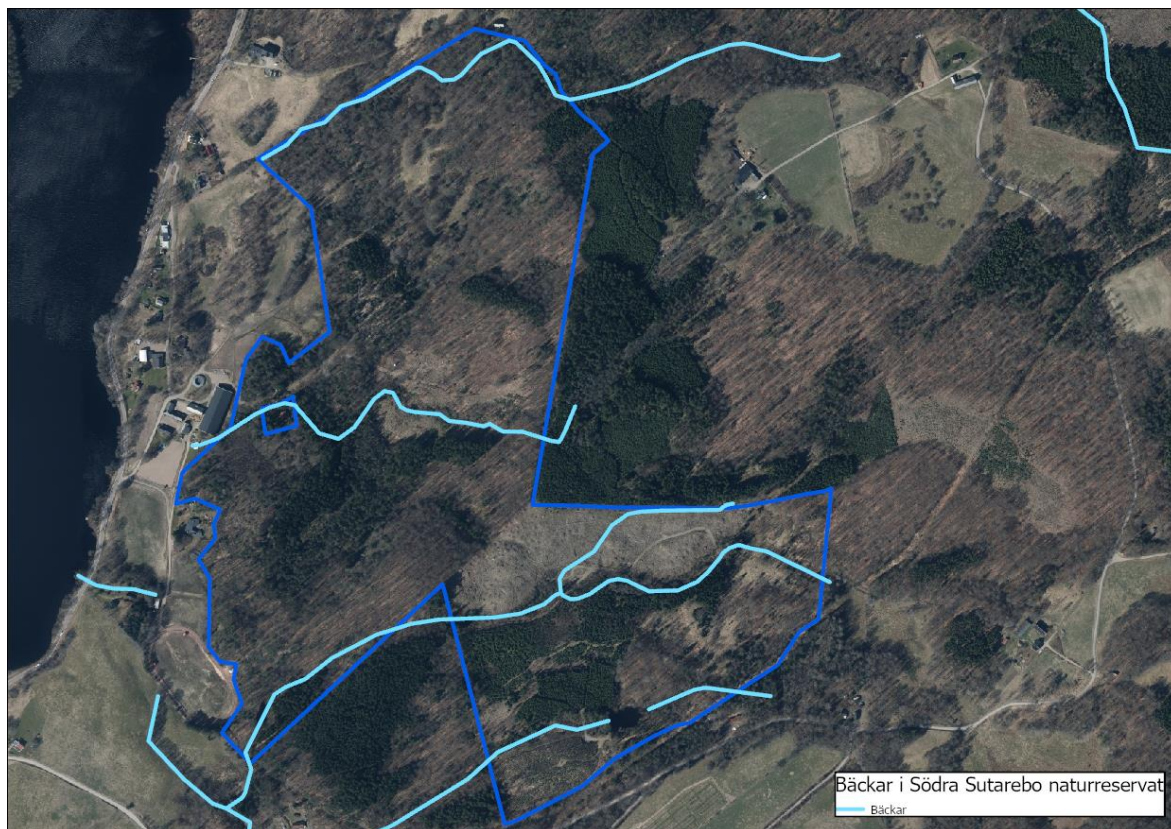

Fig. 5. Södra Sutarebos fyra bäckar.

Ädellövskogar

I branta backar, stup och ravinlika dalgångar i områdets södra del (motsvarande de gamla utmarkerna) växer gammal bokskog. I branter och på krön där berget går i dagen finns även inblandning med tall som ibland kan vara 150 år eller mer. Delar av skogen har i sen tid utvecklats utan påverkan från skogsbruk och har nu inslag av bokhögstubbar och lågor. I andra delar har bokskogen gallrats. Bergstupen är magnifika liksom de mäktiga och blockrika rasbranterna nedanför. Branterna är nyckelbiotoper med rik kryptogamflora. I söder finns också ett område med tallsumpskog på torvmark. Några mindre bestånd med gammal bokskog finns även i sydost, på Svalilt 1:5.

I den norra delen av reservatet finns en gammal hagmark med gammal ek och bok som avgränsas från föregående odlingslandskap av en stenmur. Till större delen småkullig mark. Hagmarken motsvarar den gamla hägnaden med *Kalfvalyckan*, *Lyckeseken* och *Lyckan* som fanns söder om gården (gamla boplatsen). Ganska välslutet kronskikt, flertalet träd med måttligt utbredda kronor, men även några gamla hagmarksbogar. Ålder 150 år enligt värdering. Enstaka bokhögstubbar och lövträdslågor. Måttligt till glest med hassel, igenväxning med ung bok, rönn, björk och gran, på marken löv och inget gräs. I norr invid tomtplatsen vildvuxen nyckelbiotop, liksom söderut i en ganska brant och delvis blockig sluttning med gammal ek och bok. Bäckarna i norra kanten har här ett lugnt lopp och kantas med resliga alar.

Skrammelkullarna, är benämningen på den gamla utmarken i sluttningen i öster som mot inägorna i väster avgränsas av en stenmur med gropavall. Över hela den branta sluttningen växer bokskog. Nordost i reservatet växer i huvudsak gamla bokar (i värderingen anges 130 år) med välutvecklade kronor och med inslag av högstubbar, torrträd, hålträd och lågor. Norr om detta finns rikblockig mark som i norr övergår i en mindre rasbrant med ren talus bestående av medelstora block. Denna kantas av gamla lågvuxna och krattiga bokar och ekar, både levande och döda. I branten (nyckelbiotop) har påträffats bokvårtlav (NT), rostfläck och guldlockmossa. Ovan rasbranten finns bergets krön, en hylla bevuxen med gammal tall, bok och björk. Några tallar är riktigt gamla troligen omkring 150 år. Norr om de gamla bokarna finns en vildvuxen sluttning med gammal bok, tall och björk, rikligt med lågor av olika ålder. Den allra nordligaste delen i reservatet utgörs främst av näringsfattig ekskog med inslag av bok. I nyckelbiotopen rik lavflora framför allt på gammal bok med bland annat bokkantlav (NT), bokvårtlav (NT), grymig filtlav (NT), bårdlav och traslav, på ek förekommer rostfläck. Av mossor fällmossa och guldlockmossa (på ek) samt platt fjädermossa (på bok). Dessutom har jättesvampmal påträffats (på bok). I nordväst finns en mer eller mindre brant västvänd sluttning (*Killemadsbrinkar*) med lövdominerad medelålders och något äldre blandskog. Ek, asp och tall omväxlar med al i översilad sluttning, hasselbuskar samt igenväxning med björk och bok. Norr om detta finns en björkdominerad lövskog av samma ålder med inslag av asp och tall, några stora hagmarksekar samt hassel. I sydväst finns ett mycket kuperat backlandskap (*Dalfallet*) invid reservatsgränsen. Centralt i reservatet på Sutarebo 1:27 finns ett hygge med gles förnygring av björk, tall, bok, gran, rönn mm, bitvis med mycket gran.

I reservatets sydvästra del växer naturskogar i en kuperad och vild terräng på den gamla utmarken. På ett långsträckt berg (*Björkeberg*) växer gammal bokskog i sydvästra delen på Sutarebo 1:27 som i värderingen angetts vara 120 år. Skogen är ganska välsluten men glesare på krönet och där berget går i dagen. Gamla stubbar finns men annars orörd skog. Bergets nordsida är mycket brant med överst ett några meter högt stup (hammare). Nedanför bergklacken breder en mäktig rasbrant (talus) med stora block ut sig. Blockmarken är helt öppen och många av blocken är flera meter i diameter. Spår efter brand med brandlyra har påträffats. Hela nordsluttningen utgör nyckelbiotop och vid reservatsgränsen och bäcken i söder finns ännu en mindre bergbrant/nyckelbiotop. I bägge branterna finns mycket gamla bokar och många bokhögstubbar samt lågor. Båda nyckelbiotoperna har en rik kryptogamflora, bland lavar bokkantlav (NT), bokvårtlav (NT), grymig filtlav (NT), havstulpanlav, lunglav (NT), rosa lundlav (VU), stor knopplav och traslav, alla på bokar. Mossor på bokstammar och i tjocka fällar bland blocken: bokfjädermossa, platt fjädermossa, fällmossa, guldlockmossa, klippfrullania, porella, skuggmossa, stor revmossa och trind spretmossa. Dessutom på bokhögstubbar koralltaggsvamp (NT) och jättesvampmal.

I sydväst avslutas reservatet med bråddjupa stup (*Käringeklippan* är ett av dessa) mot kulturlandskapet nedanför och mot bäckdälden. I branta backar och djupa dalar (*Hagabackarna*, *Sundsängsklipporna*) växer gammal bokskog med inslag av tall, ek och bok. I värderingen anges åldern till 120, men i området påträffas tallar med krokodilbark av riktigt hög ålder, gissningsvis mellan 150 och 200 år varav några är döda. Dessa träd växer överst på bergknallarna och i branter. I området finns också några gamla imponerande vidkroniga bokar av kandelaber- och buketttyp samt i sluttningen mot bäcken grova och resliga gammelbokar. Skogen är till synes orörd men ännu så länge med ett

måttligt inslag av död ved.

Längre norrut längs gränsen i väster finns en ganska smal brant med gammal ek, bok, asp, al, sälk och hassel. Söder därom finns medelålders mer vildvuxen lövskog med bok, ek, björk, asp och gran, bland annat en brant bergknalle med spridda spärrgreniga bokar. Närmast hygget i öster en ekdunge. På kullen ovan vägen dominerar i stället äldre tall med ett underbestånd av ungbjörk.

På Svalilt 1:5 (*Bokåsen*) växer reslig gammal bokskog på god bonitet i lätt blockig kullig backe. Några högstubbar finns i beståndet. Gammal bokskog med ekinslag finns också i en remsa längs den östra gränsen, i den norra delen en gles dunge med vidkronig bok och ek av hagmarkstyp (*Kullabacken*). Mitt emellan bokbestånden finns vildvuxen äldre blandskog med gran, björk, asp, bok och inslag av lågor och torrträd. I sydost finns spridda vidkroniga gamla ekar och bokar som är utsatta för långt gången igenväxning med yngre bok som nu nått upp i krontaket på de gamla träden. Inslag av grov död ved. Väster om detta finns gamla igenvuxna åkertegar i norr med främst triviallövskog.

Sammanfattning av biologiska bevarandevärden

Reservatets hagmarker med gammal ek, lind, hassel och bok är särskilt framträdande och värdefulla. Det stora inslaget av gamla lindar är i högsta grad ovanligt med få jämförelser i Halland och regionen (se bilaga 3 till beslutet om naturreservatet). Dessutom finns en nyckelbiotop med rik lav- och mossflora på lönn, bok och ek.

Bäckmiljöerna har dokumenterade naturvärden med bland annat förekomst av rödlistade nattsländor. Samtliga bäckar bedöms ha höga värden, de har alla likartad karaktär.

Mycket höga bevarandevärden har också utmarkernas gamla bokskogar med tallinslag. I anslutning till rasbranterna i bokskogen finns flera nyckelbiotoper med mycket rik lav- och mossflora.

Fågellivet är rikt med många av lövskogens och hagmarkernas arter. Bland fåglar som säkert eller sannolikt häckar i området eller dess nära omgivningar kan nämnas bivråk, spillkråka, gröngöling, göktyta, mindre hackspett, skogsduva, stjärtmes, entita, stenknäck och nötkråka.

Totalt är 17 rödlistade och 19 regionalt intressanta arter noterade i eller alldeles i närheten av reservatet.

Reservatet är en del av ett drygt 200 hektar stort sammanhängande område utefter Simlångsdalens östra dalsida som sträcker sig från Sutarebo i norr över Svalilt och Sundsholm till Veka i söder. I området dominerar gammal atrik ädellövskog tillsammans med lövsumpskogar och tallskogar. Hela området är skyddat som naturreservat. Närheten till övriga nyckelbiotoper och andra värdekärnor i detta storområde har stor betydelse för reservatet och för naturvärdenas fortbestånd.

Geologiska värden

Reservatet ligger i Simlångsdalen utefter dalgångens östsida invid Gyltigesjön. Landskapet är närmast sjön måttligt sluttande men reser sig tvärbrant i öster, med en stigning från sjöns 65 m ö h till nivåer kring 175 m ö h vid Örnås alldeles öster om reservatet. Den dramatiska

topografin annonserar att området ligger i övergångszonen mellan de naturgeografiska regionerna Södra Hallands kustland och Sydsvenska höglandets västdel. I reservatets västra del består markunderlaget av isälvsediment, delar av ett mäktigt stråk som fyller ut stora delar av Simlångsdalen. Låga höjdryggar och terrasskanter har betecknats ”krön på isälvsavlagring” och vid reservatsgränsen i väster finns ett mindre område med småskaligt backlandskap. I de branta sluttningarna i öster vidtar moränavlagringar liksom i den södra delen med branta berg och djupa ravinliknande sprickdalar. Här och var bryter berg i dagen fram som stup och bergklintar med imponerande utsikt över dalen västerut, och på två platser finns mäktiga rasbranter (talus) med stora block. Ett särskilt småkulligt avsnitt av sluttningen kallas på kartan ”moränbacklandskap” eller ”kullig morän”.

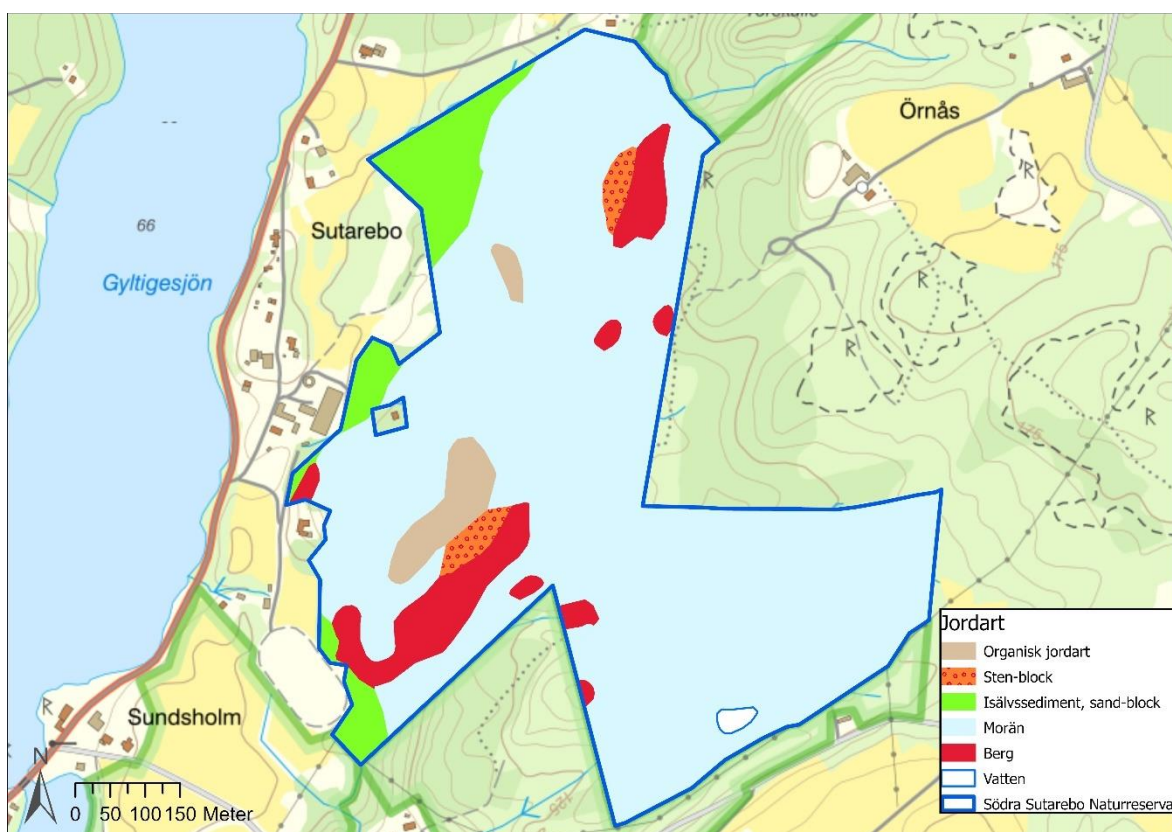

Fig. 6. SGU:s jordartskarta.

Kulturhistoriska värden

De kulturhistoriska värdena är höga och spåren av den äldre markanvändningens åkrar och ängar kan ännu iakttas. Det finns flera stenmurar och odlingsrösen liksom fägor och hålvägar. Några gamla åkertegar har bevarats helt öppna ända till våra dagar.

Friluftslivsvärden

Simlångsdalen är ett område av stor betydelse för det rörliga friluftslivet. Från Gyltige utgår ett äldre ledssystem som passerar genom reservatet.

Prioriterade bevarandevärden

De prioriterade bevarandevärdena för naturreservatet är de värdefulla bäckmiljöerna med flera rödlistade nattsländearter, hagmarkerna med bok, ek, hassel, lind och lönn samt

boskogsgräset med rasbranter.

2.4 Referenser

Artdatabanken 2020. Rödlistade arter i Sverige 2020. Artdatabanken, SLU, Uppsala.

Artportalen, <https://artportalen.se/>.

Bengtsson, E. och Simonsson, G. 1995 - 2003. Historiskt kartöverlägg. Kulturmiljöenheten, Länsstyrelsen i Hallands län.

Bengtsson, S. 1999. Tempererad lövskog i Halland. Länsstyrelsen Halland. Meddelande 1999:1.

Ekstam, U., Aronsson, M., Forshed, N. 1988. Ängar. Om naturliga slåttermarker i odlingslandskapet. LT och Naturvårdsverket.

Larsson, K. och Simonsson, G. 2003. Den halländska skogen – människa och mångfald. En underlagsrapport till en regional strategi för skogsskydd. Länsstyrelsen i Halland, Halmstad. Meddelande 2003:7.

Länsstyrelsen i Hallands län. 2010. Bottenfaunaundersökning i Hallands län 2009. Uppföljning av försurnings- och kalkningseffekter vid 47 vattendragslokaler, samt naturvärdesinventering vid ytterligare 20 lokaler. Meddelande 2010:3.

Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen. 2021. Värdeetrakter för skog och prioriterade skogstyper i Hallands län: underlag för arbetet med formellt skydd av skog – Länsstyrelsen i Hallands läns meddelande 2021:02.

Malmström, C. 1939. Hallands skogar under de 300 senaste åren. Meddelande från statens Skogsförsöksanstalt volym 31, sidorna 171 - 300.

Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen. 2017. Nationell strategi för formellt skydd av skog – reviderad version 2017. Naturvårdsverkets rapport 6762.

Strand, V. 2013. Biotopkartering av Fylleån. Länsstyrelsen i Hallands län. Meddelande 2013:18.

Sveriges Geologiska Undersökning (SGU). 2024.

3. Skötsel av området

3.1. Generella riktlinjer

Bäckmiljöer

Bäckarna ska omges av skog, i första hand lövskog där klibbal är det mest gynnsamma trädslaget. Körning får inte ske i eller i anslutning till bäckarna eftersom det kan orsaka körskador och markkompaktering. Markkompaktering i fuktig mark kan leda till bildande av giftigt metylkvicksilver. I övrigt lämnas bäckarna utan åtgärd.

Det finns två anlagda dammar i området. En nära travbanan på Sutarebo 1:27 som vi har rätt att riva och en på Svalilt 1:5 som vi inte har rätt att riva. Markägarna har underhållsansvar för dammarna. Det är inte prioriterat att riva dammarna för bäckarnas

skull, det finns ändå så många naturliga vandringshinder i dem att fisk inte kan gå upp. Dammen på Sutarebo 1:27 ligger nedströms de fina sträckorna, och då marken sluttar betydligt påverkar dammen inte vattenföringen i bäcken. Dammen på Svalilt 1:5 kan däremot påverka vattenföringen, men det är inte enbart negativt, det bidrar också till att det finns vatten i bäcken under torrperioder.

Diken och system av diken finns på flera ställen i reservatet. Dikena avvattnar lokalt och förorsakar igenväxning. För att återställa hydrologin till naturliga förhållanden och stoppa nedbrytningen av torv bör dessa diken läggas igen eller proppas, såvida detta är möjligt utan att omgivande marker utanför reservatet påverkas negativt. Träd och massor (jord, torv mm.) i anslutning till diken som ska läggas igen får användas till dämmen och som fyllnadsmaterial för att lägga igen diken.

Fällning och röjning i hagmarken

Den starkt igenvuxna hagmarken ska öppnas upp genom fällning och ringbarkning av yngre och medelålders träd av igenväxningskaraktär och genom röjning. Syftet är att skapa luckor, öppna betesytor och utrymme för de äldre trädens kronor. I första hand röjs merparten av sly och unga träd av bok, björk, asp, rönn, gran, tall men också många föryngrade hasselbuskar. Fällningen inriktas på i princip samma trädslag som röjningen. De något grövre medelålders träden ringbarkas medan de klenare fälls. I kärnområdet kring åkrarna med ek och lind ska hasseluppslag och brakvedssnår röjas hårt. Även täta lindföryngringar bör röjas samtidigt som viss nyrekrytering av lind också måste ske för att undvika framtida generationsgap. Unga lindar kvarlämnas då vid röjningen på lämpliga platser utan att de öppna ytorna minskar mer än i marginell omfattning. Minihägn kan eventuellt behövas. Återväxt av ek och andra lövträd ska också kunna ske bland annat i skydd av buskvegetationen. All avverkad lövved grövre än 15 cm kvarlämnas i hagmarken som vältor och lövdepåer för vedinsekter, merparten i solvarmt läge. Riset efter röjning av sly och unga träd kan läggas i högar i olika lägen. Vissa högar med gran kan brännas för att skapa brännfläckar i solexponerade lägen. Åkertegarna hålls helt öppna. I brynmiljöerna ska finnas en omväxling mellan öppna blomrika ytor, låga buskar som hassel och nedskurna lindar, nektarproducerande buskar som exempelvis hagtorn, säl, slån och vide samt gamla träd och död ved.

Hagmarksbete

Betet ska sätta sin prägel på hagmarkerna genom att skapa öppna gräsklädda betesytor och genom att hålla tillbaka återkommande slyuppväxt. Betestrycket bör hållas på en balanserad nivå för att dels hämma igenväxning, dels lämna utrymme för blomväxter att sätta frö och samtidigt vara värdväxter för insekter som hinner fullborda sin reproduktion. Ett något hårdare bete kan behövas till en början för att senare bli mer extensivt. Sent betespåsläpp kan då tillämpas för att gynna blommande växter, helt betesfria år kan också tillämpas. Åkertegarna bör vårbrännas då och då eller vid enstaka tillfällen. Mer detaljerade anvisningar ges i skötselområde 1.

Granavveckling i skog

Spontan igenväxning med gran förekommer i stora delar av reservatet. All ung gran röjs återkommande i hela reservatet. Yngre och medelålders gran finns också på åtskilliga ställen i reservatet. Sådan gran ska fällas eller ringbarkas. Äldre granar och grova granar,

solitärt eller i små grupper, bör sparas på platser där granarna bidrar med skydd för djurlivet eller skapar variation. Detta gäller framför allt i utmarkernas bok- och blandskogar och i bäckraviners sluttningar. I något område ska fri utveckling med gran råda (del av skötselområde 2). Mer detaljerade anvisningar ges i respektive skötselområden.

Kulturlämningar

Fornlämningar är skyddade enligt kulturmiljölagen 2 kap. 1989:850, men även andra kulturspår kan behöva skyddas och vårdas. Åtgärder till stöd för kulturlämningarna (husgrunder, hålvägar, potentiell fossil åker m m) kan vara till exempel röjning eller avverkning av vissa träd som skadar objekten men även bete kan vara lämplig skötsel. Skötsel på sådan mark bör ske i samråd med Länsstyrelsens kulturmiljöfunktion.

Död ved

Ingen ved av lövträd eller tall får föras ut från reservatet, utan den ska lämnas så att mängden stående och liggande död och döende ved ökar.

Om träd i vattendrag riskerar att orsaka översvämningar på mark utanför reservatet, bör de i första hand flyttas så att de ligger längs med åfåran för att minska den dämmande effekten och i andra hand flyttas till annan plats i reservatet.

Gran

På sikt bör det inte finnas gran inom reservatet (förutom i det område i skötselområde 2 som senare nämns i skötselplanen) eftersom gran har negativ inverkan på värdena som reservatet avser att skydda. Gran konkurrerar ut lövträd, skuggar lövträdens stammar vilket gör att mossor, lavar och värmekrävande insekter får svårt att överleva samt påverkar områdets mark- och vattenkemi.

Gran ska avverkas initialt, och därefter ska området hållas granfritt genom återkommande borttagningar.

Veteranisering

Veteranisering kan utföras på lämpliga träd i de något yngre bestånden, främst skötselområde 2. Veteranisering är en naturvårdsmetod där man på yngre eller medelålders träd med motorsåg eller annat redskap skapar skador, strukturer, substrat och mikromiljöer som normalt bildas i mycket äldre träd. Syftet är att påskynda utveckling av död ved och andra gynnsamma strukturer, samt att gynna uppkomsten av innanröta, röthål, savflöden och senvuxna träd.

Främmande arter

Om främmande arter upptäcks i reservatet, bör de bekämpas om de riskerar att påverka de naturvärden som reservatet avser att bevara. Bekämpning kan även ske om den främmande arten inte riskerar att påverka reservatets naturvärden men det finns nationellt eller internationellt intresse av att bekämpa arten, under förutsättning att det inte motverkar reservatets syfte. Det finns rapporter om gul skunkkalla på två platser i reservatet, dessa bör bekämpas snarast.

Utsättning av arter

Det är tillåtet att sätta ut organismer i reservatet om det behövs för att öka en arts möjlighet till långsiktig överlevnad nationellt eller regionalt men endast om det inte motverkar reservatets syfte, och endast om arten är hotad enligt den nationella rödlistan.

3.2 Skötselområden

Naturresevatet är indelat i sex skötselområden redovisade på skötselkarta, sida 28-29. Varje skötselområde utgörs av en eller flera avdelningar, där varje avdelning har likartad naturtyp och likartade beståndsegenskaper. Namngivningen av skötselområdena baseras på dominerande skötselåtgärd och målnaturtyp.

Skötselområde 1 – Bete, Hagmarker
Skötselområde 2 – Røjning, Ådellövskog
Skötselområde 3 – Røjning, Lövskog
Skötselområde 4 – Røjning, Tallskog
Skötselområde 5 – Naturvårdande avverkning, Ådellövskog
Skötselområde 6 – Plantering, Ådellövskog

Skötselområde 1: Bete - Hagmarker

Avdelningar: 2, 4, 5, 6, 35, 39

Areal: 5,5 hektar

Beskrivning:

Skötselområdet består av reservatets hagmarker, två i norra delen på Sutarebo 1:27 och en i den sydöstra delen på Svalilt 1:5. Ingen av hagmarkerna hävdas i dagsläget. På Sutarebo, har hävd med bete skett under sen tid. Men då området har varit ohävdad under ett antal år är igenväxningen av träd, sly och buskar påtaglig. Den norra delen av skötselområdet inkluderar avdelningarna 2, 4, 5 och 6 där avd. 2, 5 och 6 fortfarande är öppna. Avd. 4 är under kraftig igenväxning. Trädsiktet domineras av gamla lindar och ekar tillsammans med hassel. Inslag av hagmarksbogar aspar, tall och björk förekommer också. Hallands botaniska förening besökte hagmarken år 1984 och noterade hävdgynnade arter som stagg, styvmorsviol, ljung, sydvårbrodd, vårstarr (NT), pillerstarr och liten blåklocka. Det är oklart hur många av dessa arter som finns kvar i området idag. Fåglar som koltrast, bofink, talgoxe, lövsångare, blåmes, svarthätta, rödhake, trädgårdssångare är noterade inom området.

I den sydöstra delen i avd. 35 och 39, är hagmarken än mer under igenväxning, med mycket sly av främst asp och björk. Trädsiktet består främst av björk och asp. Stora enbuskar indikerar på att området tidigare varit betydligt mer öppet än vad det är idag. Inslag av apel förekommer. Floran har ett visst inslag av hävdgynnade arter som blodrot, stenmåra, liten blåklocka och ljung. I övrigt är marken kuperad och stensatt.

Mål: Hagmark

Årligt bete ska påverka dynamik och struktur. Ådellövträd som lind och ek ska präglade betemarken, men andra lövträd får förekomma. Krontäckningen ska kunna variera mellan tätare och glesare beskogad mark (0–70%). Solexponerade, varma miljöer och strukturer

ska utgöra ett påtagligt inslag i området. Det ska finnas gamla träd och föryngring av nya träd som efterträdare. Det ska finnas ett buskskikt med olika växtarter, men framför allt hassel. Brynmiljöer med blommande och bärande buskar ska förekomma. Gran, buskar och sly/ungträd ska inte tillåtas ta överhand och skada de biologiskt värdefulla träden i området. Följande strukturer/substrat ska förekomma: gamla träd, träd med håligheter och mulm, levande träd med döda träddeklar, liggande död ved och högstubbar, stående döda eller döende träd.

Åtgärder:

- Uppsättning av stängsel.
- Årligt bete med företrädesvis nötkreatur.
- Fällning och ringbarkning av yngre och medelålders triviallöv, bok och barr för att skapa luckor och betesytor.
- Rövning av all brakved och sly från triviallöv och bok samt av ung gran och tall.
- Försiktig rövning och utglesning av hassel.
- Rövning i lindföryngring, här och var sparas unga lindar för framtiden.
- Vårbränning av åkertegarna bör ske då och då eller vid enstaka tillfällen, med syftet att "utarma" ängsmarken.
- Ett alternativ är att harva tegarna med pinnharv och därefter så in ängsväxter med blomsterrikt hö från lämplig slåtteräng.
- Återkommande rövningar av igenväxningsvegetation.

Skötselområde 2: Rövning – Ädellövskog

Avdelningar: 1, 3, 7, 8, 9, 12, 13, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 26, 27, 28, 30, 32, 33, 35, 36, 45, 48, 49

Areal: 30,5 hektar

Beskrivning:

Skötselområdet består av all ädellövskog inom reservatet samt all triviallövskog med mål att utvecklas till ädellövskog. Ädellövskogen består främst av bokskog i varierande ålder, där det yngsta beståndet är runt 25 år (avd. 16) och det äldsta runt 130 år (avd. 13). I avd. 7 dominerar gammal ek med ett inslag av bok. Området är en gammal hagmark. I avd. 49 står ett antal grova ekar som är under kraftig igenväxning av framför allt bok. Avd. 12 består av en 90-årig tallskog med inslag av gran och björk. Avd. 9 består av granskog med ett inslag av tall. Död ved förekommer rikligt inom delar av skötselområdet och mer sparsamt i andra. Flera av reservatets bäckar rinner genom skötselområdet. Bäckarna kantas främst av lövträd som klibbal och björk, samt av tall och gran. I den sydvästra delen av området finns en liten anlagd damm (avd. 28). Inom

skötselområdet förekommer fem nyckelbiotoper. På träd och stenar finns naturvårdsarter som bokfjädermossa, fällmossa, guldlockmossa, klippfrullania, platt fjädermossa, skuggmossa, stor revmossa, trind spretmossa, trädporcella, bokkantlav (NT), bokvårtlav (NT), bårdlav, grynnig filtlav (NT), havstulpanlav, koralllav, korallblylav, olivklotterlav, rosa lundlav (VU), rostfläck, stor knopplav, traslav, blomkålssvamp och koralltaggsvamp (NT) noterats. Av fåglar kan nämnas bivråk, entita (NT), gröngöling, göktyta, mindre hackspett (NT), nötkråka, skogsduva, spillkråka (NT), steknäck, stjärtnes och större hackspett.

Mål: Ädellövskog

Naturliga processer, t.ex. trädens föryngring, åldrande och avdöende samt omkullfallna träd och luckbildning, liksom periodvisa omvälvande störningar, t.ex. insektsangrepp, översvämning eller stormfällning ska påverka dynamik och struktur. Till följd av naturliga störningar kan eventuellt yngre successionsstadier förekomma under perioder. Hydrologin och näringsstatusen ska vara naturlig och ostörd. Trädsiktet ska domineras av gamla träd av framför allt bok, ek, lind och tall och det ska finnas inslag av ersättningsträd till dessa. Inslag av andra lövträd kan förekomma. Trädsiktet ska vara olikåldrigt och flerskiktat. Följande strukturer/substrat ska finnas: gamla träd, levande träd med döda träddelar, liggande död ved och högstubbar, stående döda och döende träd. Gran, buskar och sly/ungträd ska inte tillåtas ta överhand eller skada de biologiskt värdefulla träden i området.

Åtgärder:

- Frihuggning av äldre, grövre träd, framför allt ek. I framför allt avd. 7 och 49 ska eken gynnas framför bok.
- Fällning alternativt ringbarkning av större gran i kantzonen mellan avd. 24 och 27. (Äldre granar i kantzonen mellan rasbranten avd. 24 och 26 kvarlämnas).
- Fällning alternativt ringbarkning av all större gran i avd. 3, 17, 48.
- Avd. 1, 3 och 7 kan betas.

Skötselområde 3: Rönning – Lövskog

Avdelning: 40, 42, 44, 46, 47

Areal: 1,3 hektar

Beskrivning:

Skötselområdet består av lövskog längs en bäck i den sydöstra delen av reservatet. Skogen är ung till medelålders (14–70 år) med ett trädsikt av främst björk, asp, klibbal, tall och gran med ett litet inslag av bok. Skogen är under igenväxning av gran. Andelen död ved är sparsam. Genom området rinner en av reservatets bäckar vilket har skapat en fuktig miljö. Bäckens rinner ut i en grävd liten damm med en dammkonstruktion där det bildas ett fall vid utloppet och bäcken fortsätter sitt lopp nedströms.

Mål: Lövskog

Sluten lövskog som skuggar bäcken och bidrar som näringskälla genom nedfallna löv. Gran bör inte finnas.

Åtgärder:

- Inga utöver de som nämns i de generella åtgärderna.

Skötselområde 4: Røjning – Tallskog

Avdelning: 24

Areal: 2,6 hektar

Beskrivning:

Skötselområdet består av reservatets tallskog. Avd. 24 (*Hagamossen*), består av en 80-årig tallskog med inslag av gran och björk samt enstaka klibbal som står på fuktig/blöt mark. Strax norr om området går en bäck som översilar området. Markytan täcks huvudsakligen av sumpvitmossa (*Sphagnum palustre*). Alar och björkar står på små socklar och ibland i buketter. Död ved i form av spridda torrträd och lågor förekommer.

Mål: Tallskog

Naturliga processer, t.ex. trädens föryngring, åldrande och avdöende samt omkullfallna träd och luckbildning, liksom periodvisa omvälvande störningar, t.ex. insektsangrepp, översvämning eller stormfällning ska påverka dynamik och struktur. Till följd av naturliga störningar kan eventuellt yngre successionsstadier förekomma under perioder. Hydrologin och näringsstatusen ska vara naturlig och ostörd. Trädsiktet ska domineras av gamla träd av framför allt tall och det ska finnas inslag av ersättningsträd till dessa. Inslag av lövträd kan förekomma. Trädsiktet ska vara olikåldrigt och flerskiktat. Följande strukturer/substrat ska finnas: gamla träd, levande träd med döda träddeklar, liggande död ved och högstubbar, stående döda och döende träd. Gran, buskar och sly/ungträd ska inte tillåtas ta överhand eller skada de biologiskt värdefulla träden i området. Främmande arter ska inte förekomma.

Åtgärder:

- Inga utöver de som nämns i de generella åtgärderna.

Skötselområde 5: Naturvårdande avverkning – Ädellövskog

Avdelning: 10, 14, 23, 25, 29, 34, 38, 41, 43

Areal: 7,5 hektar

Beskrivning:

Skötselområdet består av reservatets alla granplanteringar utspridda i hela området. Avd. 38 och 43 är unga täta granplanteringar.

Mål: Ädellövskog

Naturliga processer, t.ex. trädens föryngring, åldrande och avdöende samt omkullfallna träd och luckbildning, liksom periodvisa omvälvande störningar, t.ex. insektsangrepp, översvämning eller stormfällning ska påverka dynamik och struktur. Till följd av naturliga störningar kan eventuellt yngre successionsstadier förekomma under perioder. Hydrologin och näringsstatusen ska vara naturlig och ostörd. Trädsiktet ska domineras av gamla träd av framför allt lind, lönn, ek och fågelbär och det ska finnas inslag av ersättningsträd till dessa. Inslag av andra lövträd samt tall kan förekomma. Trädsiktet ska vara olikåldrigt och flerskiktat. Följande strukturer/substrat ska finnas: gamla träd, levande träd med döda trädeldar, liggande död ved och högstubbar, stående döda och döende träd. Gran, buskar och sly/ungträd ska inte tillåtas ta överhand eller skada de biologiskt värdefulla träden i området. Främmande arter ska inte förekomma.

Åtgärder:

- Granbestånden avd. 38 och 43 röjs ner av förvaltaren så snart som möjligt.
- Granbestånden avd. 10, 14, 23, 25 och 29 avverkas av markägaren så snart som möjligt eller senast 2030 (Sutarebo 1:27). Om det inte är gjort 2031 kan förvaltaren ringbarka granen i etapper för långsam överföring till lövskog.
- Granbestånden avd. 34 och 41 avverkas av markägaren så snart som möjligt eller senast 2050 (Svalilt 1:5).
- Plantering med ädellövträd som ek, bok, lönn, lind och fågelbär. Hägn får användas.
- Røjning av täta lövuppslag för att gynna ädellöv.

Skötselområde 6: Plantering – Ädellövskog

Avdelning: 31

Areal: 4,3 hektar

Beskrivning:

Skötselområdet består av *Sutarebohage*, ett kulligt område med kalmare efter granplantering. Längs den södra kanten rinner en bäck omgiven av en ridå av al och björk.

Mål: Ädellövskog

Naturliga processer, t.ex. trädens föryngring, åldrande och avdöende samt omkullfallna träd och luckbildning, liksom periodvisa omvälvande störningar, t.ex. insektsangrepp, översvämning eller stormfällning ska påverka dynamik och struktur. Till följd av naturliga störningar kan eventuellt yngre successionsstadier förekomma under perioder. Hydrologin och näringsstatusen ska vara naturlig och ostörd. Trädsiktet ska domineras av gamla träd av framför allt bok, lind, ek, lönn och fågelbär och det ska finnas inslag av ersättningsträd till dessa. Inslag av andra lövträd samt tall kan förekomma. Trädsiktet ska vara olikåldrigt och flerskiktat. Följande strukturer/substrat ska finnas: gamla träd, levande träd med döda trädeldar, liggande död ved och högstubbar, stående döda och döende träd. Gran, buskar

och sly/ungträd ska inte tillåtas ta överhand eller skada de biologiskt värdefulla träden i området. Främmande arter ska inte förekomma.

Åtgärder:

- Ungefär hälften av kalmarken hägnas och planteras med ek, lind, lönn och fågelbär, glest mellan plantorna och med övervikt för ek. Däremellan lämnas plats för självföryngring. Ungefär en tredjedel planteras med bok, resterande hälft lämnas till naturlig föryngring med tall och löv.
- I hägnet: röjning av självföryngrade löv- och barrträd som tränger lind och ek. Hägnet avvecklas då trädens kronor nått betesfri höjd.

4. Friluftsliv och turism

Beskrivning

Södra Sutarebo ligger i Simlångsdalen utefter dalgångens östsida invid Gyltigesjön. Genom reservatet passerar en markerad vandringsled som underhålls av Halmstads kommun.

Att ta sig hit

I dagsläget går det bra att ta sig till reservatet både med cykel och med bil, men det finns inte någon anlagd parkering.

Mål

Friluftsliv och rekreation grundat på allemansrätten ska kunna bedrivas. Det ska finnas en informationsskylt om naturreservatet.

Åtgärder

Uppsättning och underhåll av en eller flera informationsskyltar.

5. Tillsyn, dokumentation och uppföljning

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Länsstyrelsen ansvarar för regelbunden tillsyn av reservatet.

6. Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

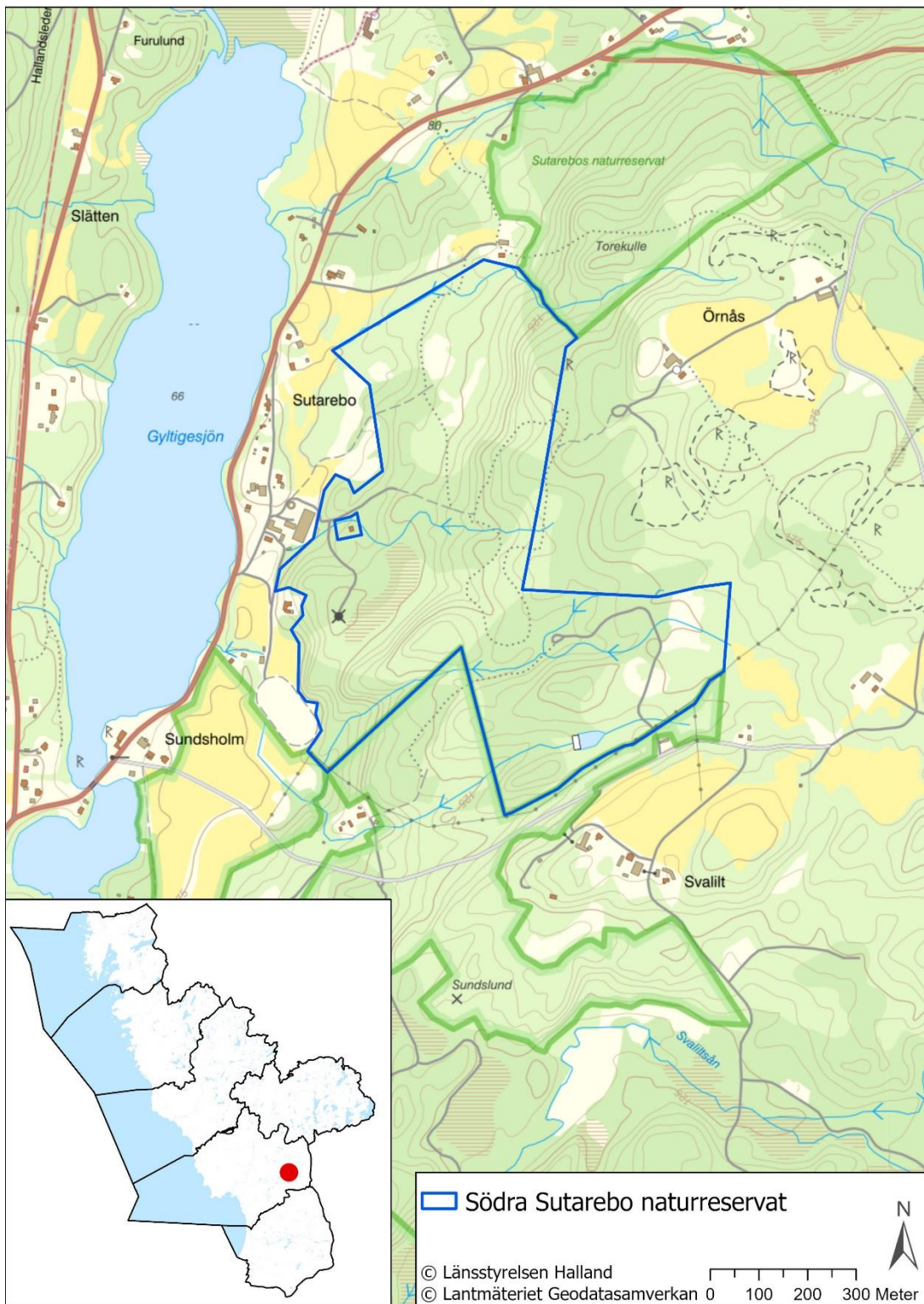
Om det utgår annan statlig ersättning för skötsel av marker, t.ex. miljöersättning, ersättning för restaurering etc. kan inte föreslagna skötselåtgärder (eller motsvarande åtgärder) utföras eller finansieras av reservatsförvaltningen.

Tabell 3. Sammanfattning och prioritering av skötselplanens åtgärder. Prioritering inom intervall 1–3 där 1 är högsta prioritet att genomföra.

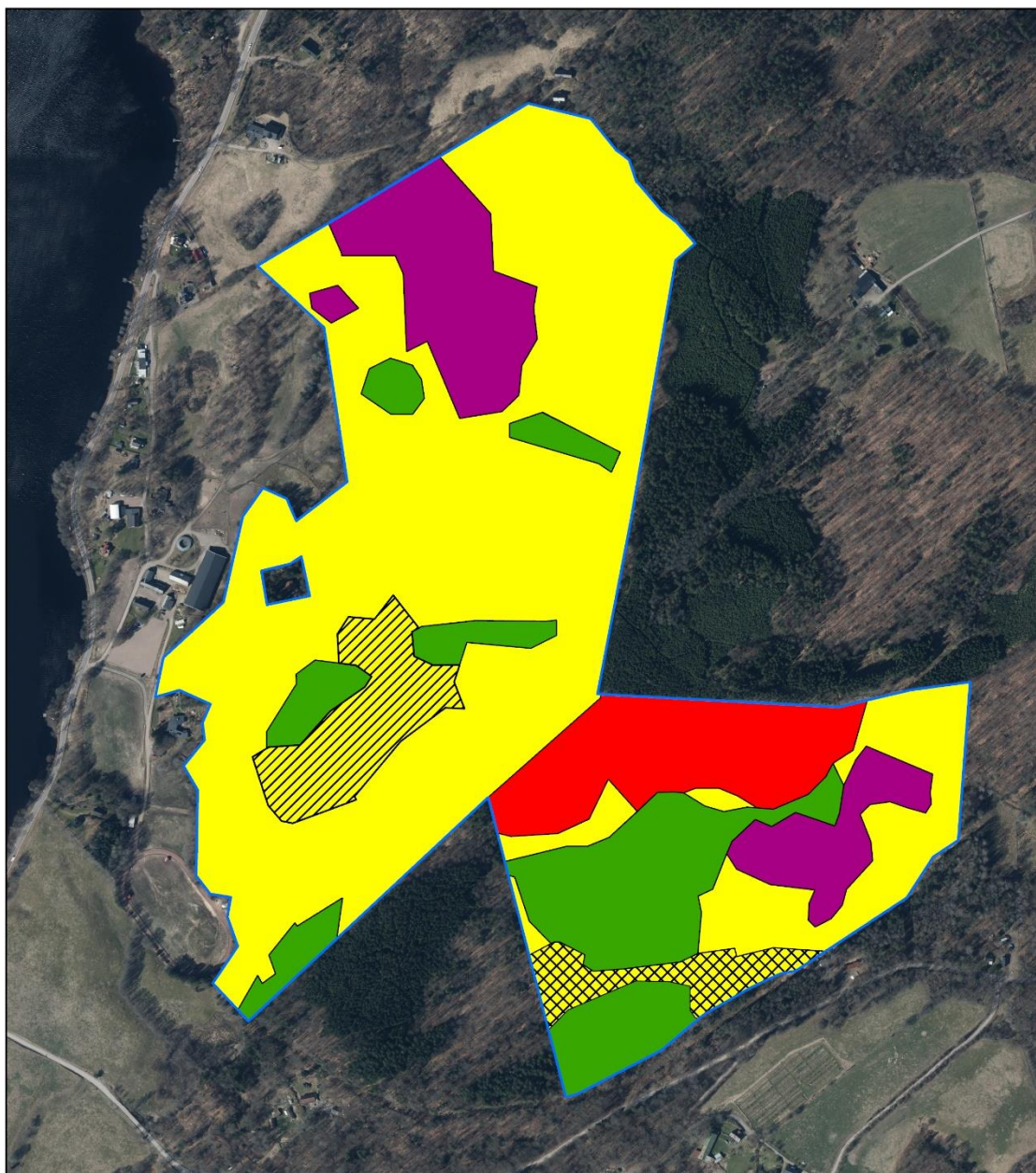
Skötselåtgärd	När	Skötselområde	Prioritet	Kostnads- och åtgärdsansvarig
Röjning, ringbarkning och fällning i hagmarken	Snarast	1	1	Länsstyrelsen
Uppsättning och underhåll av stängsel	Snarast, därefter vid behov	1	1	Länsstyrelsen eller markägaren om denne söker miljöersättning
Bete	Årligen	1 (avd. 2, 4, 5, 6)	1	Länsstyrelsen
Bete	Årligen	1 (avd. 35, 39)	3	Länsstyrelsen
Avverkning av granplanteringar	Snarast eller senast 2030 resp. 2050	5	1	Länsstyrelsen/ markägaren
Frihuggning av ekar	Snarast	2	1	Länsstyrelsen
Röjning eller ringbarkning av gran	Snarast	2	2	Länsstyrelsen
Plantering av ädellövträd i hägn	Efter granavverkning	5	1	Länsstyrelsen
Röjning av yngre trädbestånd	Vid behov	3, 5, 6	3	Länsstyrelsen
Röjning och fällning av gran	Vid behov	Hela området	2	Länsstyrelsen
Vårbränning på före detta åkrar	Vid behov	1	3	Länsstyrelsen
Utmärkning av reservatets gränser	Snarast	Hela området	1	Länsstyrelsen
Underhåll av dammar	Vid behov	2, 3	3	Markägaren
Bekämpning av gul skunkkalla	Snarast	På två platser, se artportalen	1	Länsstyrelsen
Bekämpning av främmande arter	Vid behov	Hela området	1	Länsstyrelsen
Underhåll av vandringsled	Vid behov	Hela området	3	Kommunen
Uppsättning och underhåll av informationsskylt	Snarast, därefter vid behov	Hela området	2	Länsstyrelsen
Uppföljning av bevarandemål och skötselåtgärder	Enligt uppföljningsplan	Hela området	2	Länsstyrelsen

7. Kartor

7.1 Översiktskarta

7.2 Skötselkartor

Skötselområdeskarta Södra Sutarebo naturreservat, Halmstads kommun

Skötselområden

1 - Bete, Hagmark

2 - Rönning, Ädellövskog

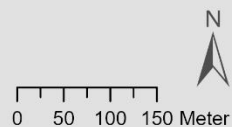
3 - Rönning, Lövskog

4 - Rönning, Tallskog

5 - Naturvårdande avverkning, Ädellövskog

6 - Plantering, Ädellövskog

Södra Sutarebo naturreservat

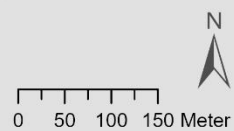
© Länsstyrelsen Halland
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

Skötselområdeskarta Södra Sutarebo naturreservat, Halmstads kommun

Skötselområden	4 - Rökning, Tallskog
1 - Bete, Hagmark	5 - Naturvårdande avverkning, Ädellövskog
2 - Rökning, Ädellövskog	6 - Plantering, Ädellövskog
3 - Rökning, Lövskog	Södra Sutarebo naturreservat

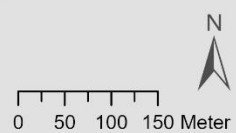
© Länsstyrelsen Halland
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

Avdelningar Södra Sutarebo naturreservat, Halmstads kommun

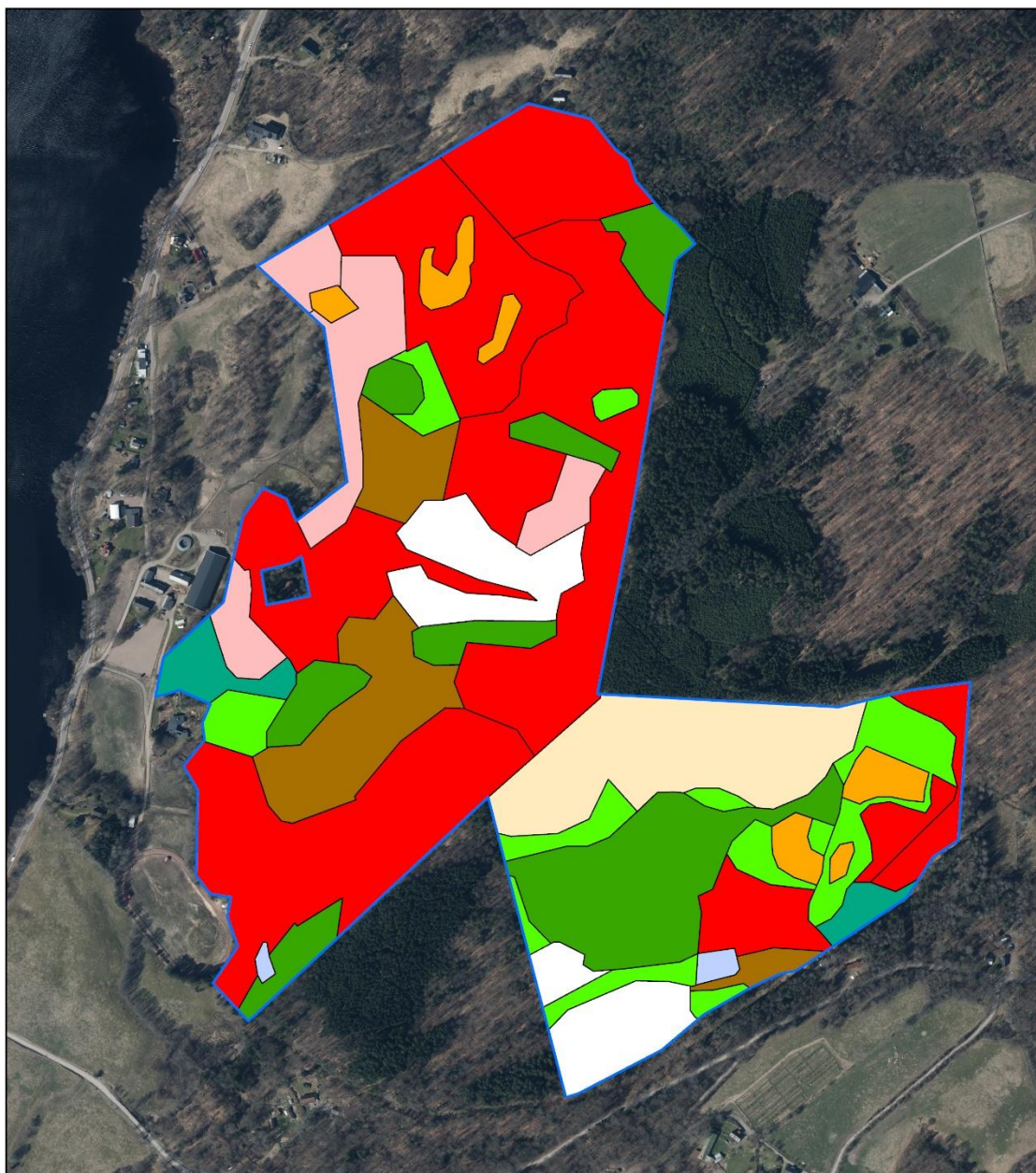

- Avdelningar 1-49
- Södra Sutarebo naturreservat

© Länsstyrelsen Halland
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

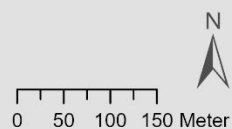
7.3 Naturtypskarta

Naturtypskarta Södra Sutarebo naturreservat, Halmstads kommun

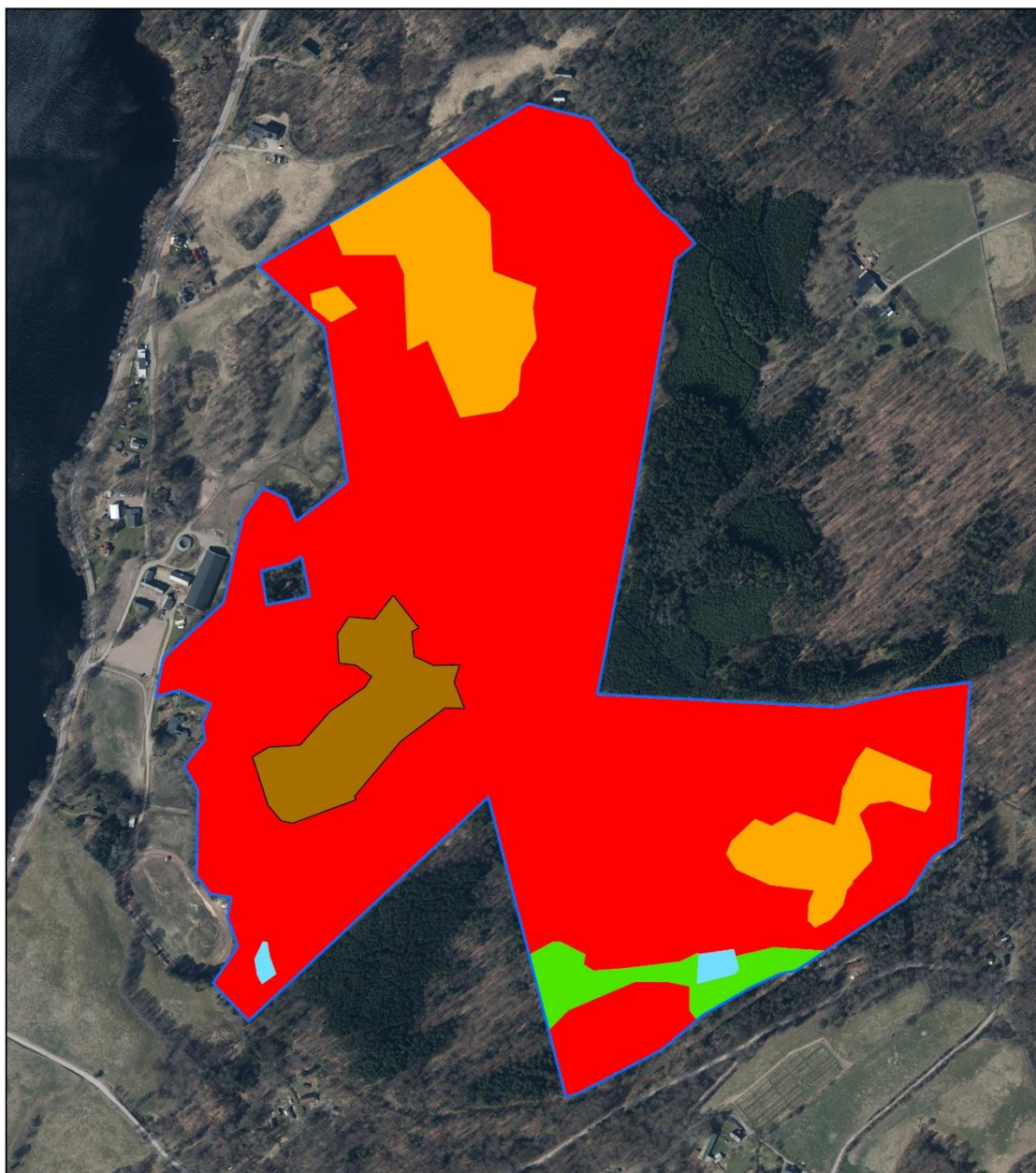

NATURTYP	
Ungskog/plantskog	Ädellövskog
Hygge	Damm
Granskog	Tallskog
Hagmark	Triviallövskog med ädellövinslag
Triviallövskog	Lövblandade barrskogar
	Södra Sutarebo naturreservat

© Länsstyrelsen Halland
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

7.4 Målnaturtypskarta

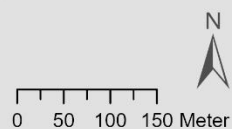

Målnaturtypskarta
Södra Sutarebo naturreservat, Halmstads kommun

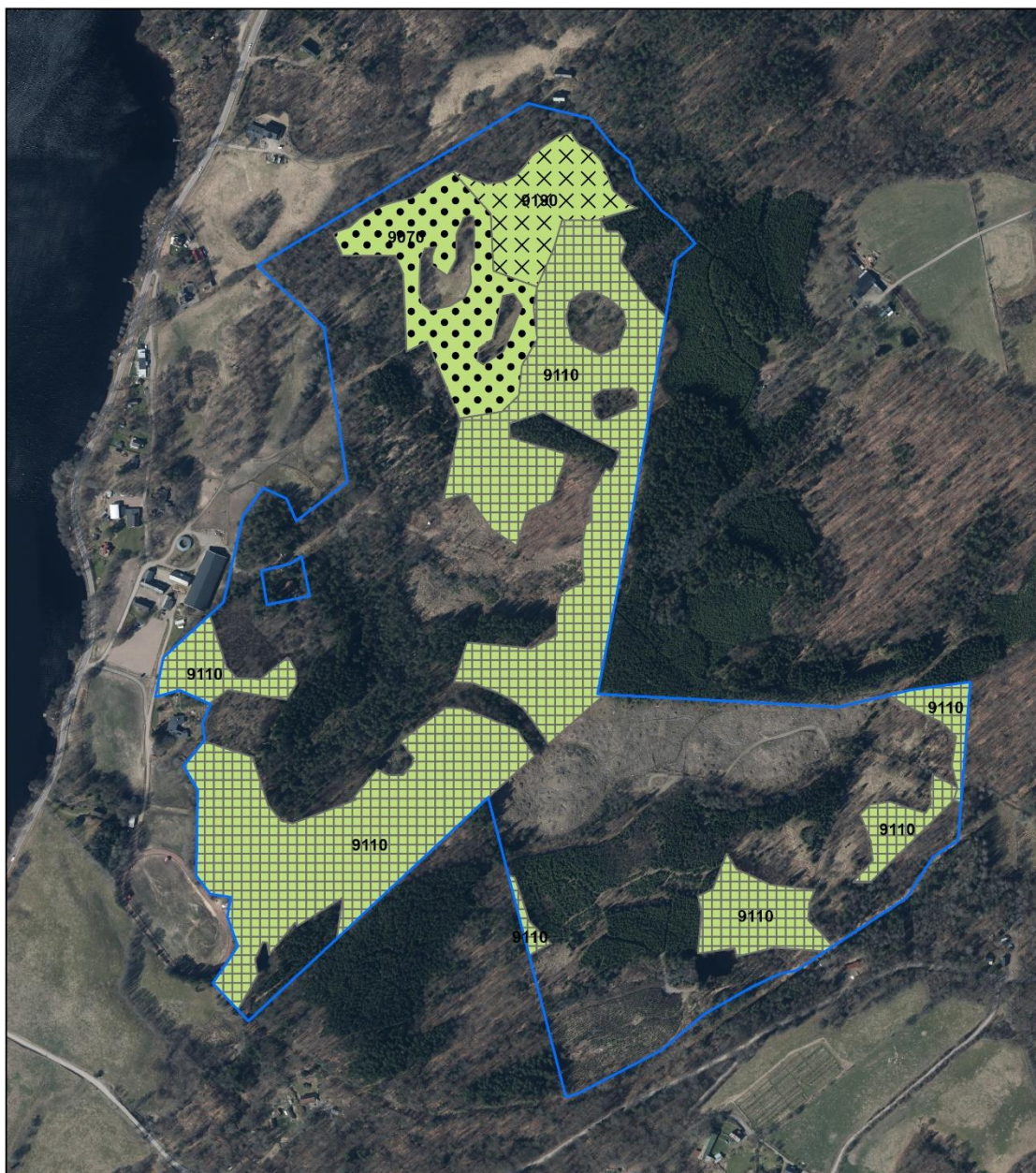
Målnaturtyper

Ädellövskog
Damm
Hagmark
Lövskog
Tallskog
Södra Sutarebo naturreservat

© Länsstyrelsen Halland
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

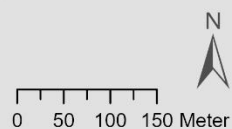
7.5 Naturtyper enligt Natura 2000

Naturtyper enligt Natura 2000 Södra Sutarebo naturreservat, Halmstads kommun

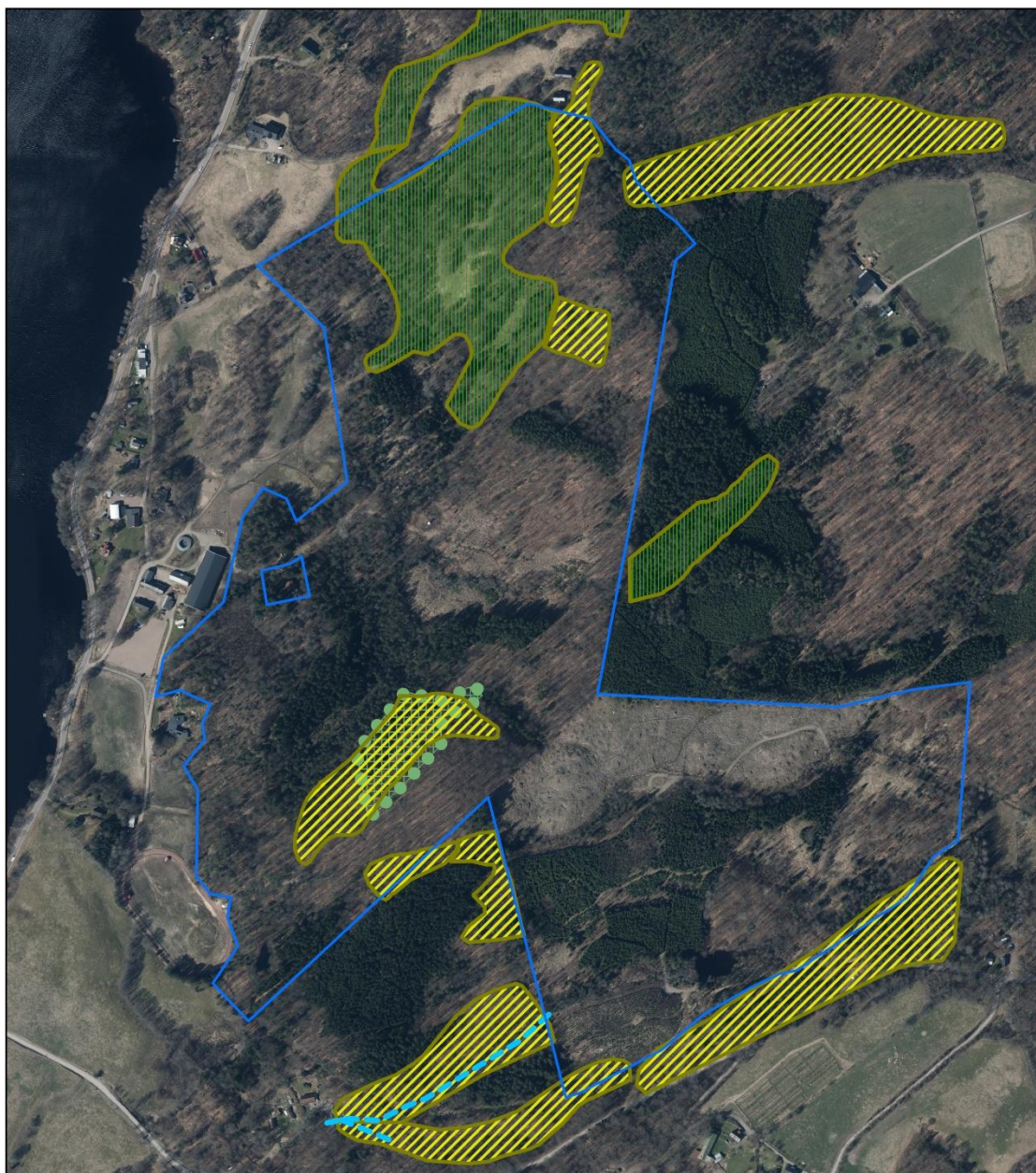

- 9070 - Trädklädd betesmark
- 9110 - Näringsfattig bokskog
- 9190 - Näringsfattig ekskog
- Södra Sutarebo naturreservat

© Länsstyrelsen Halland
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

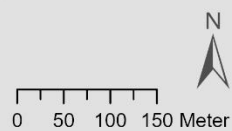
7.6 Naturvärden

Naturvärden Södra Sutarebo naturreservat, Halmstads kommun

- Naturvärden
- Limniska nyckelbiotoper
- Nyckelbiotoper skog
- Biotopskydd
- Södra Sutarebo naturreservat

© Länsstyrelsen Halland
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

LÄNSSTYRELSEN
HALLANDS LÄN

Förteckning över rödlistade och regionalt intressanta arter som har påträffats i eller nära naturreservatet. Halmstads kommun, Hallands län

Rödlistade arter enligt artdatabankens rödlista 2020 placeras i olika hotkategorier beroende på risk för utdöende i vilt tillstånd inom olika tidsperspektiv. Arter med extremt/mycket stor risk att dö ut i vilt tillstånd inom en mycket nära/nära framtid placeras i kategorin CR (Critically endangered: akut hotad) resp. EN (Endangered: starkt hotad). Arter som löper stor risk för utdöende i ett medellångt tidsperspektiv placeras i kategorin VU (Vulnerable: sårbar). Arter som bedöms ligga nära kategorin VU men inte uppfyller alla kriterier placeras i kategorin NT (Near Threatened: nära hotad). Arter som anses livskraftiga placeras i LC (Least Concern: livskraftig). RI= regionalt intressant art. Beteckningen regionalt intressant används av Länsstyrelsen i Halland och anger att arten har ett värde för naturvården regionalt, ex. ovanliga arter och signalarter.

Uppgifterna är hämtade från www.artportalen.se samt övriga databaser inom Svenska Lifewatch (www.svenskalifewatch.se). Utöver uppgifterna nedan finns det sannolikt ytterligare rödlistade eller regionalt intressanta arter i området, som ännu inte observerats eller som inte kommit till Länsstyrelsens kännedom.

Totalt i området finns uppgifter om 12 rödlistade och 27 regionalt intressanta arter.

Organismgrupp	Artnamn	Vetenskapligt namn	Hotkategori/ Annan fakta
Insekter	Flenörtskapuschongfly	<i>Cucullia scrophulariae</i>	VU
Lavar	Rosa lundlav	<i>Bacidia rosella</i>	VU
Insekter	Saknar svenskt artnamn	<i>Beraea maura</i>	VU
Insekter	Saknar svenskt artnamn	<i>Crunoecia irrotata</i>	VU
Insekter	Saknar svenskt artnamn	<i>Wormaldia occipitalis</i>	VU
Lavar	Bokkantlav	<i>Lecanora glabrata</i>	NT
Lavar	Bokvårtlav	<i>Pyrenula nitida</i>	NT
Lavar	Grynig filtlav	<i>Peltigera collina</i>	NT
Svampar	Koralltaggsvamp	<i>Hericium coralloides</i>	NT

Organismgrupp	Artnamn	Vetenskapligt namn	Hotkategori/ Annan fakta
Kärlväxter	Loppstarr	<i>Carex pulicaris</i>	NT
Lavar	Lunglav	<i>Lobaria pulmonaria</i>	NT
Insekter	Skogsalmsguldmal	<i>Phyllonorycter tristrigellus</i>	NT
Svampar	Blomkålssvamp	<i>Sparassis crispa</i>	RI
Mossor	Blåmossa	<i>Leucobryum glaucum</i>	RI
Mossor	Bokfjädermossa	<i>Neckera pumila</i>	RI
Lavar	Bårdlav	<i>Nephroma parile</i>	RI
Mossor	Dunmossa	<i>Trichocolea tomentella</i>	RI
Kärlväxter	Dvärghäxört	<i>Circaea alpina</i>	RI
Mossor	Fällmossa	<i>Antitrichia curtipendula</i>	RI
Kärlväxter	Grönvit nattviol	<i>Platanthera chlorantha</i>	RI
Mossor	Guldlockmossa	<i>Homalothericum sericeum</i>	RI
Lavar	Havstulpanlav	<i>Thelotrema lepadinum</i>	RI
Insekter	Saknar svenskt artnamn	<i>Hydraena britteni</i>	RI
Insekter	Jättesvampmal	<i>Scardia boletella</i>	RI
Kärlväxter	Kambräken	<i>Blechnum spicant</i>	RI
Mossor	Kantvitmossa	<i>Sphagnum quinquefarium</i>	RI
Mossor	Klippfrullania	<i>Frullania tamarisci</i>	RI
Lavar	Korallblylav	<i>Parmeliella triptophylla</i>	RI
Insekter	Saknar svenskt artnamn	<i>Micropterna sequax</i>	RI
Insekter	Saknar svenskt artnamn	<i>Nemurella pictetii</i>	RI
Lavar	Olivklotterlav	<i>Zwackhia viridis</i>	RI
Mossor	Platt fjädermossa	<i>Alleniella complanata</i>	RI
Lavar	Rostfläck	<i>Arthonia vinosa</i>	RI
Lavar	Saknar svenskt artnamn	<i>Scytinium lichenoides</i>	RI
Mossor	Skuggmossa	<i>Dicranodontium denudatum</i>	RI
Lavar	Stor knopplav	<i>Mycobilimbia pilularis</i>	RI
Mossor	Stor revmossa	<i>Bazzania trilobata</i>	RI
Mossor	Trind spretmossa	<i>Herzogiella striatella</i>	RI
Mossor	Trädporella	<i>Porella platyphylla</i>	RI

Faktablad om lind (*Tilia cordata*)

Linden förekommer i flera olika skogstyper men är särskilt karakteristisk för ek-lind-avenbokskogarna i Mellaneuropa. I Bialowieza i nordöstra Polen och angränsande delar av Vitryssland är linden ett dominerande trädslag i dessa skogar. Här uppnår linden 40 meter i kronskiktet och föryngrar sig ymnigt. På bättre marker i Mellaneuropa är linden mycket konkurrenskraftig. Den har alla de egenskaper som är utmärkande för dominanter i kronskiktet. Lindens lövförna är smaklig för dagmaskar och försvinner snabbt från markytan, på mull är 90% borta efter tre månader. Endast löven av ask och alm bryts ned snabbare. Tack vare ett djupt rotsystem är linden stormhärdig och även tålig mot torka. Bara eken uppvisar större torktolerans. Linden har också hög tolerans för stora vattenståndsväxlingar med översvämning vintertid följt av uttorkning sommartid. Sena vårfroster drabbar sällan eller aldrig linden på grund av den sena lövsprickningen.

I Skandinavien var linden ett vanligt trädslag i värmetidens skogar under yngre stenålder och bronsålder. Klimatet under värmetiden gynnade linden eftersom den kräver höga juli- och augustitemperaturer för att lyckas med sin föryngring. Under järnåldern blev klimatet både kallare och fuktigare. Sannolikt missgynnade det linden som trots det förblev ett huvudträdslag i den tidens ek-lindskogar. I Halland fanns linden kvar som ett viktigt inslag i de väldiga utmarksskogarna av ek och bok ännu under tidig medeltid. Därefter skedde en kraftig minskning av lindinslaget.

Orsakerna var nog flera. Men framför allt hade det utbredda skogsbetet på utmarkerna en förödande inverkan. Lindens blad och skott är mycket smakliga för de betande husdjuren. Kreatur och får betade bort föryngringen och de klättrande getterna betade även uppe i träden. Så småningom försvann linden nästan helt i skogarna och förvisades till växtplatser som var oåtkomliga för betesdjuren, såsom bergbranter, blockmarker och raviner. Detta var de sista refugierna på utmarken. Men samtidigt även levande relikter från värmetidens urskogar!

Lindens tillbakagång i Halland kan också bero på att boken expanderade kraftigt alltifrån vikingatid. Linden kan dåligt konkurrera med bok på bättre bokmark med hög nederbörd (över 800 mm per år) som i Hallands skogsbygder. Bägge har skuggtåliga plantor, men under fullslutna krontak uthärdar bokplantor djup skugga under längre tid än lindplantor. I bokregionerna hävdar sig linden bara på de marker boken har en låg vitalitet, framför allt på grund mark och på mark som utsätts för årlig översvämning. Att bonden aktivt gynnade den nyttiga och ollonproducerande boken var också en viktig orsak bakom bokens expansion.

Lika viktiga som refugier för linden är naturligtvis inägorna och deras ängar, och även många av dessa förekomster kan nog vara värmetidsrelikter. Linden bevarades på ängen genom den betesfred som rådde (med undantag för höstbetet efter slåttern), men också genom aktiva åtgärder. Linden hade sin betydelse för bonden, den skattades på lindbast och veden var ett viktigt slöjdämne. På sommaren var

lindblomningen en god tillgång för biskötseln. Troligen lät man vissa lindar växa och utveckla sina kronor för att maximera blomningen. I och vid stenrösen och murar hittade linden tillsammans med hassel och andra buskar också nygamla nischer, som dessutom var ekonomiska för bonden då de inkräktade mindre på viktiga gräsvålar och blomsterängar.

Skogar, lundar och hagar med gammal lind och ek har en rik biologisk mångfald, i synnerhet om det finns gamla hamlade lindar, mulm- och hålträd, döda träd, högstubbar och grova, gärna exponerade lågor. Förekomsterna i bergbranter, blockmarker och raviner kan liksom stenmurar och rösen i hagmarker vara kärnor där trädkontinuiteten är allra längst. En rad rödlistade skalbaggar är exempelvis helt knutna till lind. Linden hör däremot inte till de verkliga rikbarksträden för lavar och mossor, och där linden växer på torr och mager mark är markfloran oftast ganska fattig.

Om lindens förmåga att lyckas med sin fröföryngring hos oss är något mindre god, så har den i stället en remarkabel förmåga att föröka sig vegetativt. Skottbildning sker från stubbar och vindfällda träd och om vindfällena bibehåller rotkontakt produceras nya skott i intervaller längs hela stammen. Grenar som fått markkontakt genererar ofta egna skott. Däremot bildas inga rotskott. Skottbildningsförmågan tycks inte avta med hög ålder, vilket skänker linden ett drag av odödlighet. Även försiktiga uppskattningar av åldern på större lindkloner tyder på åldrar högre än 1000 år.

Men i Sutarebo har linden under senare decennier lyckats mycket väl med sin föryngring. I anslutning till de gamla lindarna, på ängsmark och renar invid tegarna, finns nu en ymnig och bitvis tät lindföryngring. Ofta finns lindplantorna i blandning med hasselföryngring. Uppkomsten torde ha gynnats av att hagmarksbetet successivt avtagit och sen upphört. Men kanske har också de allt varmare somrarna efter millennieskiftet bidragit? De täta ruggarna av flermeterhög lind blir nu en utmaning för naturvårdaren. Helt utan röjning av linduppslagen utvecklas delar av området till tätvuxen ek-lindlund i hjärtat av hagmarken.

Författare: Staffan Bengtsson.

Yttranden och Länsstyrelsens svar

Yttrande från Halmstads kommun:

Halmstads kommun har fått möjligheten att yttra sig över Länsstyrelsens förslag till beslut om bildande av Södra Sutarebo naturreservat.

Halmstads kommun är inte ägare till berörda fastigheter men instämmer i Länsstyrelsens bedömning att områdets sammanlagda naturvärden och läge inom utpekad värdegrund för ädellövskog väl motiverar skydd av området.

Förslaget att skydda värdefulla naturmiljöer ligger i linje med intentionerna i kommunens översiktsplan Framtidsplan 2050 och kommunen ställer sig positiv till förslaget naturreservat.

Yttrande från Skogsstyrelsen:

Skogsstyrelsen är positiva till att naturreservatet bildas men det är några saker som behöver kommenteras och förtydligas.

Inom det planerade naturreservatet finns ett biotopskyddsområde (SK 47-1994) som beslutades 1994. Biotopskyddsområdet bör upphävas efter att naturreservatet bildats, men för att det ska kunna upphävas behöver föreskrifterna i reservatsbeslutet gå i linje med biotopskyddsbeslutet. Om föreskrifterna i naturreservatet inte uppnår syftet med biotopskyddsbeslutet står området under dubbel förvaltning vilket vore olyckligt.

Biotopskyddsområdet tillhör biotoptypen ras- eller bergbranter och har följande beskrivning. Öppna eller trädbeskuggade ras-, block- eller bergbranter. I trädbeskuggade branter har ingen eller endast obetydlig avverkning skett under de senaste 30 åren eller så bedöms områdena ha varit kontinuerligt trädbevuxna i flera trädgenerationer.

Enligt överenskommelsen som skrevs i samband med att biotopskyddsområdet bildades ska området lämnas till fri utveckling i syfte att bevara och gynna naturvärdena. Eventuella åtgärder som krävs för att bevara naturvärden är tillåtna och beslutas av Skogsstyrelsen. Biotopskyddsområdet ingår i skötselområde 2 i reservatens skötselplan. Enligt skötselplanen ska skötselområdets dynamik och struktur vara påverkat av naturliga processer. Vissa åtgärder kan förekomma enligt skötselplanen och dessa verkar vara i enlighet med naturvärdena.

Skogsstyrelsens bedömning är att naturreservatets föreskrifter går i linje med biotopskyddsområdet och Skogsstyrelsen avser att pröva en upphävning av

biotopskyddsområdet efter att naturreservatet bildats. Detta bör också framgå av reservatsbeslutet.

I skogens pärlor finns 2 naturvårdsavtal (SK 50-1994 och SK 51-1994) inom föreslaget naturreservat. Avtalen skrevs 1994 och var inte giltiga mot ny fastighetssägare. Fastigheten har bytt ägare och naturvårdsavtalen kan därmed inte anses giltiga, men polygonerna ligger fortfarande kvar. Som information i reservatsbeslutet kan gärna nämnas att delar av beslutet tidigare varit skyddat som naturvårdsavtal.

Inom naturreservatet finns två områden som fått statligt stöd för ädellövsskogsbruk år 2017. Normalt får inga åtgärder göras som motverkar syftet, dvs åtgärder som leder till att det inte längre är ädellövskog, men eftersom fastigheten bytt ägare finns inte längre denna skyldighet. Det är ändå önskvärt att området förblir ädellövskog.

Länsstyrelsens svar:

Länsstyrelsen har lagt till en skrivelse i reservatsbeslutet om att biotopskyddsområdet kommer att upphävas. Länsstyrelsen har lagt till en skrivelse om att delar av området tidigare varit skyddat genom naturvårdsavtal. De områden som ni pekar ut som tidigare fått statligt stöd för ädellövsskogsbruk kommer att ha som målsättning att fortsätta vara ädellövskog.

Yttrande från Teracom AB:

Angående förslag till beslut och skötselplan för det blivande naturreservatet Södra Sutarebo i Halmstads kommun

Teracom AB, org. Nr 556441-5098 ("Teracom") är ett helägt statligt bolag som levererar säkra och robusta kommunikationstjänster till samhällsviktiga aktörer, som bland annat verkar inom media, räddningstjänst och skydd av civilbefolkningen. Några av Teracoms uppgifter är att säkerställa samhällsviktiga uppkopplade system till exempel inom energisektorn, att ansvara för driften av MSB:s kommunikationssystem Rakel samt att tillse att Sveriges beredskapskanal, Sveriges Radio P4, kan sändas även vid kris och krig. Teracom har en stark samhällsviktig funktion och fyller en viktig roll i det svenska totalförsvaret.

Basen för Teracoms kommunikationstjänster – mobila såväl som tv- och radiosändningar – är den infrastruktur med höga och medelhöga master och torn som är utspridda över hela Sveriges yta, vilka är en del av *Teracom Samhällsnät*.

Teracom har i egenskap av sakägare getts möjlighet att yttra sig om förslaget till beslut om bildande av Södra Sutarebo naturreservat i Halmstads kommun. Nedan följer Teracoms yttrande över beslutet.

Teracom har en anläggning (Site) för samhällsviktig kommunikation inom det för naturreservatet aktuella området, anläggningen är en del av Teracom samhällsnäts elektroniska kommunikationsnät för allmänt ändamål där varje basstation fyller en funktion i ett fungerande nät, utformat för god täckning och kapacitet. Som nuvarande förslag är utformat har Teracom inte möjlighet att driva och underhålla anläggningen enligt vad som krävs för att upprätthålla Teracoms kommunikationsnät. Anläggningen består av ett mindre område på 1000 m² och upptas av en mindre teknikbyggnad och en stadgad mast.

För att kunna upprätthålla kommunikationsnätets funktion och säkerheten på anläggningen behöver Teracom ha möjlighet att;

- Avverka och röja skog runt byggnad och mast
- Ha möjlighet att skylta runt anläggningen
- Dra ledningar fram till anläggningen
- Vid behov ersätta teknikboden och komplettera med fler byggnader som tex elverk
- Vid behov ersätta befintlig mast med ny
- Vid större arbeten på anläggningen eller på masten ha möjlighet att köra tyngre transporter
- Möjlighet att ta sig fram till anläggningen medelst personbil på befintlig väg för underhåll och akut felavhjälpning.

Teracom föreslår därför att förslaget till beslut tillförs följande tillägg i kursiverad text under delen *Ovanstående föreskrifter ska inte utgöra hinder för*; samt punkten n) nedan.

- a) undantag av ledningar inklusive ledningsgator, *inkluderat ledning och ledningsgator som ingår i ett elektroniskt kommunikationsnät* under förutsättning att:

- markskador minimeras och eventuellt uppkomna skador repareras,
- inget material tillförs området som kan innehålla för området främmande arter eller förorenade ämnen,
- överskottsmassor och överblivet material forslas ut ur naturreservatet,
- åtgärder genomförs under perioden 1 september-31 mars (såvida åtgärden ej är av akut natur *eller att åtgärden inte rimligtvis kan utföras under angiven period*),
- en, hassel, nypon, slån, apel och hagtorn ska sparas om de inte utgör hinder för elsäkerheten eller ledningsunderhåll,
- framkomlighet på stigar inte har försämrats när arbetet har avslutats,
- informationsskyltar sätts upp vid reservatets parkeringsplatser innan åtgärder påbörjas, om åtgärderna tar minst två dagar. Dessa ska innehålla information om vad som görs och telefonnummer till kontaktperson. Skyltarna ska tas ner direkt efter det att åtgärden avslutats.

Samt

- c) akuta reparationsåtgärder på ledningar. Undantaget omfattar inte förebyggande röjning av ledningsgator, planerat byte, flytt av ledningar eller andra åtgärder som kan planeras. Vid åtgärderna ska skador på mark, stigar, stängsel och friluftsanordningar undvikas, men om de uppstår ska de återställas så fort som möjligt,
- Vid drift, underhåll och akuta reparationer får motordrivna maskiner och fordon köras och parkeras i, till och från ledningsgatan *inklusive Teracom AB:s anläggning*. Träd och buskar får fällas och beskåras i ledningsgatan i den utsträckning som krävs för elsäkerheten. Länsstyrelsen upplyser om att det kan finnas träd med höga naturvärden i ledningsgatan, varför en noggrann bedömning bör göras av hur mycket åtgärder som är nödvändiga.
n) Teracom AB att uppföra och bibehålla mast, stationshus samt annan för verksamheten erforderlig utrustning vid sin anläggning för elektronisk kommunikation. Teracom AB att inhägna anläggningen samt utfärda förbud för allmänheten att beträda området inklusive rätt att skylta i erforderlig omfattning. Teracom AB att avverka och röja träd som kan skada anläggningen i erforderlig omfattning.

Som nämnts ovan är Teracoms kommunikationsnät en stark samhällsviktig funktion och fyller en viktig roll i det svenska totalförsvaret varför Teracom kan behöva tillgång till siten dygnet runt alla årets dagar.

Nuvarande förslag till beslut utan de av Teracom föreslagna ändringarna, kan innebära förhinder för Teracoms arbete med att säkerställa samhällsviktiga uppkopplade system samt att tillse att Sveriges beredskapskanal, Sveriges Radio P4 fungerar vid kris och krig.

Teracom önskar därför att Länsstyrelsen beaktar Teracoms yttrande och de synpunkter och ändringar till beslutet som framkommer ovan.

Länsstyrelsens svar:

Länsstyrelsen har tagit era synpunkter i beaktande och har infört ändringar i beslutet efter era önskemål.

Yttrande från E.ON Energidistribution AB:

E.ON Energidistribution AB (E.ON) har tagit del av inkomna handlingar i ovan rubricerat ärende. E.ON har inom området lågspänningsluftledning centralt i reservatet. I planens sydöstra del går en mellanspänningsluftledning precis i reservatets gräns, se bifogad karta.

E.ON noterar undantag från föreskrifter c) och d) och har därmed inga synpunkter.

Yttrande från grannar till naturreservatet:

Texten är en sammanfattning samt rensad från känsliga uppgifter. Yttrandet i sin helhet finns hos Länsstyrelsen.

Markägarna till Sutarebo 866 informerar om att de äger hästar och att ridning i reservatet är en viktig del i deras ekonomiska rörelse. De informerar också om att de äger mobila toaletter. De undrar om reservatet påverkar deras möjlighet att rida, grilla, köra fyrhjuling eller om det påverkar dem på annat sätt.

Länsstyrelsens svar:

Texten är rensad från känsliga uppgifter. Svaret i sin helhet finns hos Länsstyrelsen.

Länsstyrelsen vill tacka för det givande samtal vi hade då ni ringde upp angående dessa frågor. Som svar på era frågor:

- Ja, det kommer att bli förbjudet att grilla annat än på anvisad plats. Ert önskemål efter samtalet om placering av eldstad har först vidare till förvaltaren som tillsammans med markägaren får ta ställning till om platsen är lämplig.
- Länsstyrelsen har inte förbjudit ridning i naturreservatet. Ni får därför fortsätta rida i skogen.
- Att använda de befintliga vägar som finns i naturreservatet är inte förbjudet.
- Länsstyrelsen kommer inte att använda er mark på något sätt.
- Nej, i övrigt påverkas ni inte av att det bildas ett naturreservat.
- Utöver de ordningsföreskrifter som finns för naturreservatet så gäller allemansrätten. Ordningsföreskrifterna tillsammans med allemansrätten finns för att skydda den värdefulla natur som finns i naturreservatet. Ni kan fortfarande njuta av naturen i reservatet.

Yttrande från Sveriges Geologiska Undersökning (SGU):

Hej,

Sveriges geologiska undersökning (SGU) avstår från att yttra sig över nedanstående naturreservatsremisser men hänvisar till bilagan i stället.

- 511-8533-2020 – Södra Sutarebo, Halmstads kommun (33-2213/2024)

Bilagan:

Sveriges geologiska undersökning (SGU) har sedan 1858 haft i uppdrag att kartlägga berggrund, jordarter och grundvatten i landet. Den geologiska basinformationen som SGU tar fram används i samhället av kommuner, länsstyrelser, andra statliga myndigheter, prospektörer och universitet m.fl.

SGU:s kartläggning innebär i regel kartering av berggrund (viss provtagning och stenknackning), geokemisk provtagning (ca 2 prover per kvadratkilometer) och/eller geofysiska mark- eller flygmätningar. Dessa metoder ger obefintlig eller försumbar skada på mark och omgivning.

För att underlätta SGU:s arbete och minska länsstyrelsens administrativa börda är det önskvärt att det tydligt framgår av reservatsföreskrifterna att denna typ av verksamhet, när den utförs av statlig myndighet med uppgift att undersöka landets geologiska beskaffenhet, ska tillåtas. Den statliga karteringen är ett led i en vetenskaplig kartläggning av Sveriges geologiska förutsättningar, förutsättningar som ligger till grund för ett områdes naturmiljö. Ett områdes geologi och hydrogeologi ger förutsättningar och förklaringar till bl.a. biologisk mångfald. Ju mer information som finns om grundförutsättningarna desto mer går det att bedöma exempelvis klimatförändringarnas påverkan på biologisk mångfald. Generellt så är SGU:s undersökningar inte av en sådan art som strider mot det naturbevarande syftet med reservatet.

SGU avstyrker reservatsbildningar i områden där det finns utpekade fyndigheter av riksintresse enligt 3 kap. 7 § miljöbalken. SGU avråder starkt från reservatsbildningar när de ligger i väl undersökta områden med tidigare känd malmpotential. SGU avråder från reservatsbildningarna i områden där det finns gällande undersökningstillstånd eller bearbetningskoncessioner enligt minerallagen. SGU avråder från reservatsbildningar i direkt anslutning till malmpotentiella områden då införande av sådana naturreservat kommer att fragmentera och sannolikt försvåra, eventuellt omöjliggöra, framtida eventuell utvinning i berörda områden, och att det starkt negativt påverkar viljan att prospektera. Med beaktande av teknikutveckling och Sveriges behov av kritiska och strategiska råvaror samt att förekomster av dessa inte tidigare har undersökts i stora delar av landet, behöver det finnas generellt bättre kunskap om geologiska förutsättningar för dessa råvaror. Den geologiska kunskapen är central för att i ett senare steg identifiera malmpotentiella områden. SGU anser generellt att underlagen till naturreservat vanligtvis har brister vad gäller inkluderande av den geologiska informationen och att en redogörelse kring relaterade samhällskonsekvenser hade varit önskvärt.

SGU vill också ta tillfället i akt att uppmärksamma länsstyrelsen på att enligt EU:s förordning om kritiska råvaror (Critical Raw Materials Act, CRMA) som trädde i kraft 23 maj 2024, ställer krav på ökad kartläggning och utvinning av kritiska och strategiska råvaror i medlemsstaterna, i syfte att minska sårbarheten och öka försörjningsberedskapen i Sverige och i EU. Detta är ett intresse som måste beaktas i ert fortsatta arbete.

Länsstyrelsens svar:

Länsstyrelsen förstår och respekterar behovet av att kunna kartlägga berggrund, jordarter och grundvatten i landet. När det gäller Södra Sutarebo naturreservat finns inget generellt förbud mot vetenskapliga undersökningar. Vetenskapliga undersökningar som inte strider mot reservatets föreskrifter är inte förbjudna. Vetenskapliga undersökningar som strider mot reservatets föreskrifter kan ändå få genomföras om den som vill utföra dem ansöker om tillstånd hos Länsstyrelsen (se föreskrift C12).

Tillstånd kan dock endast ges om en ansökt åtgärd inte riskerar att skada reservatets värden eller motverka dess syfte. Enligt SGU:s egen bedömning är undersökningarna generellt inte av sådan art att de strider mot det naturbevarande syftet med reservaten.

Länsstyrelsen har inte fått några indikationer på att området skulle vara ett malmpotentiellt område och det finns inga utpekade fyndigheter av riksintresse där. Det finns inte heller några gällande undersökningstillstånd eller bearbetningskoncessioner enligt minerallagen. Sammanfattningsvis bedömer Länsstyrelsen att nuvarande föreskrifter för Södra Sutarebo naturreservat på ett ändamålsenligt sätt skyddar reservatets naturvärden samtidigt som de öppnar upp för vetenskapliga undersökningar.

Yttrande från Hallands Botaniska Förening:

Inget att tillägga.